

ASOS 2014-2020

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej
Osób Starszych na lata 2014-2020

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

STRATEGIA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ SENIORÓW NA LATA 2018-2023

**Autorzy opracowania: Urszula Antończyk, Jolanta Marciniak-Sych
przy współpracy uczestników projektu pt. „Zaradni Seniorzy” ze Szprotawskiego
Uniwersytetu Trzeciego Wieku**

Szprotawa, listopad 2017

Dokument opracowany w ramach projektu pn. „Zaradni Seniorzy” współfinansowanego ze środków Ministerstwa Pracy
i Polityki Społecznej w ramach
Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 –2020

Spis treści:

• Wstęp	3
• Sytuacja osób starszych w Polsce	4
• Metodologia badania	7
• Diagnoza sytuacji seniorów w gminie Szprotawa	8
• Wyniki badania ankietowego seniorów gminy Szprotawa	9
• Wnioski i rekomendacje z badań	27
• Analiza SWOT	30
• Zdiagnozowane problemy	35
• Określenie celów i sformułowanie rozwiązań	35
• Harmonogram działań	39
• System monitoringu i ewaluacji realizacji strategii	47
• Źródła finansowania strategii	47
• Podsumowanie	48
• Spis wykresów	49
• Spis tabel	50

WSTĘP

Strategia powstała w wyniku realizacji projektu pn. „Zaradni Seniorzy” współfinansowanego ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 –2020. Inicjatorem jej utworzenia było Stowarzyszenie Szprotawski Uniwersytet Trzeciego Wieku, z siedzibą w Szprotawie, pl. Mickiewicza 1. Do prac nad strategią włączyli się aktywnie przedstawiciele władz gminy Szprotawa, seniorzy biorący udział w projekcie oraz pozostali mieszkańcy, którzy wzięli udział w konsultowaniu strategii.

Dokument powstał, żeby przeciwdziałać tendencjom, które eliminowały z życia publicznego bądź ograniczały udział osób starszych. Sytuacja taka wynikała przede wszystkim z nieznajomości potrzeb seniorów, braku komunikacji w kluczowych dla nich sprawach, braku wystarczającej oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowej skierowanej do tej konkretnej grupy wiekowej. Dotychczas oczekiwania osób powyżej 60-tego roku życia sprowadzane były przede wszystkim do spraw związanych z zabezpieczeniem im usług opiekuńczych, medycznych i przez ubiegłe dwa lata przekazywanie skromnych środków na organizację przedsięwzięć z okazji Tygodnia Seniora. .

Stowarzyszenie Szprotawski Uniwersytet Trzeciego Wieku chce podziękować za zaangażowanie i pracę jaką wykonali uczestnicy projektu - seniorzy z Gminy Szprotawa, dzięki którym powstał ten dokument, w szczególności:

- P. Białkowski Marian
- P. Białkowska Elżbieta
- P. Bryl Irena
- P. Chmielewska Krystyna
- P. Dziewońska Janina
- P. Gardziejczyk Genowefa
- P. Haraźna Krystyna
- P. Jakubiak Zofia
- P. Jurdzińska Wiesław
- P. Konieczna Gizela
- P. Kowalczyk Wanda
- P. Licimiński Bogdan
- P. Palcat Urszula
- P. Plucińska Elżbieta
- P. Piwtorak Zenona
- P. Suhecka Krystyna
- Suhecki Zbigniew

SYTUACJA OSÓB STARSZYCH W POLSCE

Problemy związane z demografią pozostają jednym z głównych wyzwań, z którymi musi się zmierzyć Polska, jeden z jego aspektów dotyczy wydłużenia długości życia obywateli.

Na zachodzie Europy zjawisko to jest znane od dłuższego czasu i wiele państw opracowało własne rozwiązania wobec ludzi w bardzo dojrzałym wieku. Zmianie uległa także mentalność i spojrzenie na proces starzenia się, który zaczęto akceptować i traktować, jako naturalny etap życia. W Polsce jesteśmy dopiero na początku tej drogi, więc sporo jest pracy do wykonania. Na szczęście powstały i powstają dokumenty strategiczne, takie jak choćby Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, ale brakuje nam rozwiązań systemowych, które integrowałyby różne podmioty ze wszystkich sektorów w ramach świadczenia usług na rzecz osób w podeszłym wieku. Powołując się na dane przedstawione w Raporcie na temat sytuacji osób starszych w Polsce wydanym w 2012 roku przez Instytut Pracy i Praw Socjalnych odsetek ludności w wieku 65 i więcej lat będzie systematycznie wzrastał. W przedstawionych w dokumencie prognozach widać, że w 2035 r. odsetek ludności w wieku 65 i więcej ma wynieść już 23,2, przy czym w miastach będzie się kształtował na nieco wyższym poziomie (24,3) niż na wsi (21,7).

Niestety bardzo często spotykamy się z mało poważnym traktowaniem ludzi w sędziwym wieku, ich rola społeczna najczęściej jest ograniczona do pełnienia funkcji babci/dziadka. W powszechnym przekonaniu panuje opinia, że starsze osoby powinny usunąć się w cień i oddać pole do działania ludziom młodym, co powoduje ich wypychanie na margines życia społecznego. Oskarża się je o zajmowanie stanowisk i blokowanie miejsc pracy osobom młodszym, co przyczynia się do wywoływania niepotrzebnych antagonizmów. Dodatkowym katalizatorem dezintegracji społecznej są środowiska polityczne, które ze względu na swoje partykularne interesy tworzą sztuczne podziały poprzez wywołanie konfliktów między poszczególnymi grupami społecznymi, zwłaszcza na tle światopoglądowym. Zwiększająca się ilość osób w wieku emerytalnym wymusza podnoszenie obciążeń fiskalnych osób w wieku produkcyjnym, co wynika z konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu emerytur i rent oraz opieki medycznej i socjalnej. Te wszystkie czynniki sprawiają, że trzeba podejmować działania, które powodują zwiększanie udziału osób starszych w społeczeństwie oraz takie, które wpłyną na zmianę relacji międzypokoleniowych. Trzeba brać pod uwagę, że coraz większa liczba ludzi starszych prędzej czy później spowoduje wzrost znaczenia tej grupy i chęć zagospodarowania jej przez tych, którzy dostrzegą w niej potencjalnych wyborców czy konsumentów.

Jednym z najczęstszych problemów dotyczących ludzi w sędziwym wieku to ich zła sytuacja finansowa, co gorsza część z nich żyje w jednoosobowych gospodarstwach, co tylko potęguje skalę zjawiska. Do tego dochodzą jeszcze czynniki ekonomiczne oraz zmiana mentalności społecznej. Coraz więcej ludzi nastawionych jest przede wszystkim na osiągnięcie zysku, a to z kolei

wiąże się z poszukiwaniem dobrze płatnej pracy i migracją. Taka sytuacja powoduje, że spora część ludzi starszych zostaje pozostawiona sama sobie. Według prognoz przedstawianych przez Główny Urząd Statystyczny, w 2030 r. aż 53,3% gospodarstw jednoosobowych będzie prowadzonych przez osoby w wieku co najmniej 65 lat, w tym 17,3% przez osoby w wieku 80 i więcej. Jeżeli dołożyć do tego problemy ze zdrowiem i ograniczoną sprawność ruchową bądź intelektualną to mamy obraz człowieka niesamodzielnego, uzależnionego od pomocy innych, często zdanego na łaskę zupełnie obcej osoby. Niestety coraz więcej ludzi starszych boryka się z depresją, która wynika przede wszystkim z poczucia osamotnienia, braku umiejętności zagospodarowania wolnego czasu oraz braku bliskich osób w pobliżu. A kiepska kondycja psychiczna z kolei powoduje, że taka starsza osoba nie udziela się społecznie, jest obojętna na to się dzieje w jej regionie, niechętnie angażuje się w jakiegokolwiek działania i jest wycofana z życia publicznego. Działania samorządowe wobec osób starszych koncentrują się przede wszystkim na zaspokajaniu potrzeb zdrowotnych i socjalnych, co nie tylko nie wpływa na ich uaktywnienie, lecz wręcz sankcjonuje ich bierność w życiu publicznym. Innym problemem jest niska liczba organizacji pozarządowych, zwłaszcza na obszarach wiejskich i w małych miejscowościach, co powoduje, że wciąż jest zbyt mała ilość inicjatyw angażujących różne grupy społeczne do działania na rzecz dobra wspólnego. Szczególnie kiepsko na tym tle wypada województwo lubuskie, co potwierdzają dane GUS-u, w województwie zarejestrowanych jest około 2300 organizacji samorządowych. Zakres partycypacji obywatelskiej w naszym regionie wygląda nie najlepiej zarówno z punktu widzenia władz lokalnych jak i tutejszych mieszkańców. Jak wynika z naszych obserwacji nie dobrze wygląda także współpraca samorządów z mieszkańcami (mowa o wsiach i małych miejscowościach), która w wielu przypadkach ogranicza się wyłącznie do informowania o podjętych decyzjach czy organizowania konsultacji społecznych, o których większość mieszkańców nie wie, że się odbywają, a i tak, jeśli się pojawiają to ich uwagi czy sugestie nie są brane pod uwagę, szczególnie, gdy burzą koncepcję władz lokalnych.

Wystarczy tylko przypomnieć, że większość ludzi starszych żyjących obecnie, znaczącą część swojego życia spędziła w państwie o ograniczonej suwerenności, które od swego obywatela wymagało posłuchu. Wszystko sterowane było odgórnie przez państwo, pozostawiając ludziom nie wiele miejsca do swobodnego działania, zresztą wszelkie inicjatywy oddolne budziły podejrzenie i nieufność. Dlatego wiele osób starszych żyje w przeświadczeniu, że to władze państwowe są organizatorem ich życia, więc oni nie widzą potrzeby ani sensu, żeby samemu brać odpowiedzialność za to, co się dzieje w ich najbliższym otoczeniu. Kolejnym powodem bierności osób starszych w życiu społecznym i publicznym, co wynika z doświadczenia organizacji, jest brak motywacji do działania, nie dostrzegają powodów ani korzyści, które mogłyby przyjść za ich pośrednictwem. To z kolei wynika z ich niskiej samooceny oraz strachu przed wyróżnieniem się w środowisku, co skutecznie hamuje chęć do angażowania się w jakiegokolwiek działania. Do tego dochodzi brak wiedzy na temat zasad partycypacji społecznej i publicznej oraz umiejętności

praktycznego jej wykorzystania. Inną przyczyną jest brak znajomości podstawowych zasad komunikacji, która uniemożliwia starszym osobom swobodne wypowiedanie się i prawidłowe zwerbalizowanie swoich myśli, co z kolei powoduje, że szybciej się denerwują, czują się niezrozumiani i zamykają się przed innymi z obawy, że mogliby zostać wyśmiani. Poza tym aktywność społeczna i publiczna ludzi w sędziwym wieku jest ograniczana przez innych, którzy uważają, że starsze osoby są słabym ogniwem społeczeństwa i jeśli przez całe życie nic nie zrobili, to dlaczego teraz mają czegoś dokonać. Wielu ludzi nie rozumie albo nie chce rozumieć, że człowiek po 60-tym roku życia ma zazwyczaj więcej wolnego czasu, jest doświadczony, a pobudki jego działania wynikają częściej z polepszenia sytuacji swojej grupy wiekowej niż z chęci zysku, co ma często miejsce w przypadku młodszych. Ponadto ciągle jest zbyt mała liczba inicjatyw oferująca możliwość uczestnictwa w szkoleniach, doradztwach czy warsztatach motywujących do angażowania się w sprawy społeczne i publiczne przez osoby starsze. Istotnym problemem jest również niedostateczna ilość wśród seniorów liderów społecznych, którzy inspirowaliby innych do działania oraz dawali swoim działaniem przykłady partycypacji.

Niezagospodarowanie potencjału społecznego seniorów poprzez ich aktywne włączenie w partycypację społeczną i publiczną spowoduje, że zostaną oni wykluczeni z życia społecznego i publicznego. Stracą wpływ na decyzje podejmowane wobec nich samych. Ich rola zostanie zredukowana wyłącznie do odbiorcy z góry narzuconych świadczeń i usług. Poza tym zepchnięcie osób starszych na margines życia społecznego uniemożliwi im integrację z pozostałymi mieszkańcami. Co gorsza coraz większy odsetek ludzi starszych zostanie pozbawiony możliwości decydowania o sobie, będzie też coraz podatniejszy na manipulacje i wykorzystanie ich do partykularnych celów przez ludzi, którym niekoniecznie na sercu będzie leżało ich dobro. Z roku na rok będzie przybywać starszych osób, a zaniechanie działań angażujących seniorów do udziału w życiu społecznym i publicznym spowoduje nasilanie się zjawiska bierności społecznej i będzie sprzyjać wzrostowi zachowań patologicznych. Dlatego w działaniach rządu polityka społeczna wobec seniorów została uznana za jeden z priorytetów m.in. pod kątem aktywności zawodowej, społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej osób starszych. Obecnie w MRPiPS trwają prace nad dokumentem: „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo, Solidarność, Uczestnictwo”, który wyznaczy kierunki polityki społecznej wobec osób starszych w Polsce. Zaplanowano jego przyjęcie do końca roku.

METODOLOGIA BADANIA

Założeniem projektu „Zaradni Seniorzy” było między innymi stworzenie dokumentu, w którym zostaną wyznaczone kierunki działań przyczyniających się do poprawy sytuacji osób starszych w Gminie Szprotawa. Założono, że w opracowanie strategii zostaną zaangażowani przede wszystkim seniorzy zamieszkujący obszar wspomnianej gminy. Warto podkreślić, że badania dotyczyły osób w wieku 60 lat i więcej. Przebieg prac nad Strategią zostały podzielone na następujące etapy:

- I etap - diagnoza sytuacji seniorów w gminie Szprotawa (została ustalona na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych oraz zebraniu i analizie danych uzyskanych między innymi z Głównego Urzędu Statystycznego). Badanie ankietowe zostało zrealizowane za pomocą kwestionariusza ankiety, który zawierał 29 pytań zamkniętych i półotwartych, jednokrotnego i wielokrotnego wyboru oraz 5 pytań metryczkowych. Docelowo zakresem badania miało zostać objętych 69 mieszkańców w wieku po 60-tym roku życia. Ostatecznie podczas badań, udało się zrealizować 69 wywiadów - zostały zebrane podczas wywiadów realizowanych przez tutorów;
- II etap – powołano grupę roboczą składającą się z 15 uczestników projektu i dwóch tutorów. W ramach grupy wyłoniono następujące zespoły:
 - ds. zdrowia;
 - ds. sfery obywatelskiej;
 - ds. opieki społecznej i bezpieczeństwa;
 - ds. edukacji, sportu i kultury.

Prace zespołów tematycznych toczyły się przy wsparciu dwóch tutorów, którzy czuwali nad ich prawidłowym przebiegiem i byli odpowiedzialni za opracowanie merytoryczne rozwiązań wypracowanych podczas pracy warsztatowej. Podczas spotkań grupy została przeprowadzona między innymi Analiza SWOT oraz określone zostały cele na najbliższe lata w kwestii działań zmierzających do poprawy warunków życia seniorów w gminie Szprotawa

- III etap - w wyniku pracy zespołów tematycznych i przy wsparciu tutorów powstała wstępna wersja strategii, która następnie została poddana konsultacjom z seniorami z gminy Szprotawa. Konsultacje odbyły się poprzez udostępnienie dokumentu w wersji elektronicznej na stronie www.UTW i www.UM w Szprotawie oraz poprzez udostępnienie wersji papierowej dostępnej w/w jednostce. Ponadto informacja o konsultacjach została rozpowszechniona przez samych uczestników projektu, którzy otrzymali wersje papierowe dokumentu z prośbą o rozpowszechnienie ich wśród ich rówieśników. Mieszkańcy gminy Szprotawa w wieku od 60 lat wzwyż, jak również wszyscy pozostali mieszkańcy miasta, mogli zgłaszać uwagi do dokumentu osobiście w siedzibie UTW i UM w Szprotawie; telefonicznie lub za pośrednictwem poczty elektronicznej.

DIAGNOZA SYTUACJI SENIORÓW W GMINIE SZPROTAWA

Gmina Szprotawa to gmina miejsko-wiejska położona w południowej części województwa lubuskiego, w powiecie żagańskim. Powierzchnia gminy wynosi 233 km², co stanowi 20,58% powierzchni powiatu żagańskiego, 1,67 % województwa lubuskiego, 0,07% powierzchni Polski. Obszar gminy Szprotawa, według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2015 roku, zamieszkiwało 21335 ludzi, z czego 4135 stanowiły osoby w wieku nieprodukcyjnym (ok. 19,38%), a stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 59,6. Wskaźnik feminizacji, czyli liczba kobiet na 100 mężczyzn, wyniósł 107. Największa dysproporcja kobiet w stosunku do liczby mężczyzn widoczna jest w grupie 70 lat i więcej, która wynosi łącznie 741 osób. Największy udział w strukturze wiekowej ludności w gminie Szprotawa mają osoby w przedziale wiekowym 25-39 lat oraz 55-64.

Na terenie gminy znajduje się 17 sołectw: Bobrowice, Borowina, Cieciszów, Długie, Dziećmiarowice, Dzikowice, Henryków, Kartowice, Leszno Dolne, Leszno Górne, Nowa Kopernia, Pasterzowice, Siecieborzyce, Sieraków, Szprotawka, Wiechlice, Witków. Gmina złożona jest łącznie z 22 miejscowości.

Warto nadmienić, że w składzie Rady Miejskiej Szprotawa zasiadało około 19% radnych powyżej 60-tego roku życia (dane uzyskane z portalu GUS), którzy reprezentują w większości przypadków interesy wąskiej grupy, a nie całego środowiska seniorów. Działaniem, które będzie przeciwdziałać wykluczeniu ludzi starszych na terenie Gminy Szprotawa jest powołanie Rady Seniorów i opracowanie Strategii dla osób starszych na lata 2018-2023.

Opracowanie przedstawione poniżej miało na celu zdiagnozować problemy i potencjał seniorów zamieszkujących gminę Szprotawa na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych. Pytania zawarte w kwestionariuszu pozwoliły na poznanie opinii mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w następujących obszarach:

- Zdrowia (badania pod kątem dostępu do lekarzy rodzinnych, specjalistów, punktów aptecznych);
- Opieka społeczna i bezpieczeństwo (badania pod kątem dostępu i oceny jakości usług oraz doświadczenia w zakresie przemocy i dyskryminacji ze względu na wiek);
- Edukacja, kultura i sport (badania pod kątem sposobów organizacji wolnego czasu przez seniorów, ich oczekiwań i potrzeb w tym zakresie);
- Sfera obywatelska (badania pod kątem uczestnictwa seniorów w życiu publicznym i określenie potrzeb szkoleniowych w tym zakresie);

Uzyskane wyniki mają charakter reprezentatywny, badania zostały zrealizowane na próbie 69 osób powyżej 60-tego roku życia zamieszkujących gminę Szprotawa. Uzyskane w ten sposób

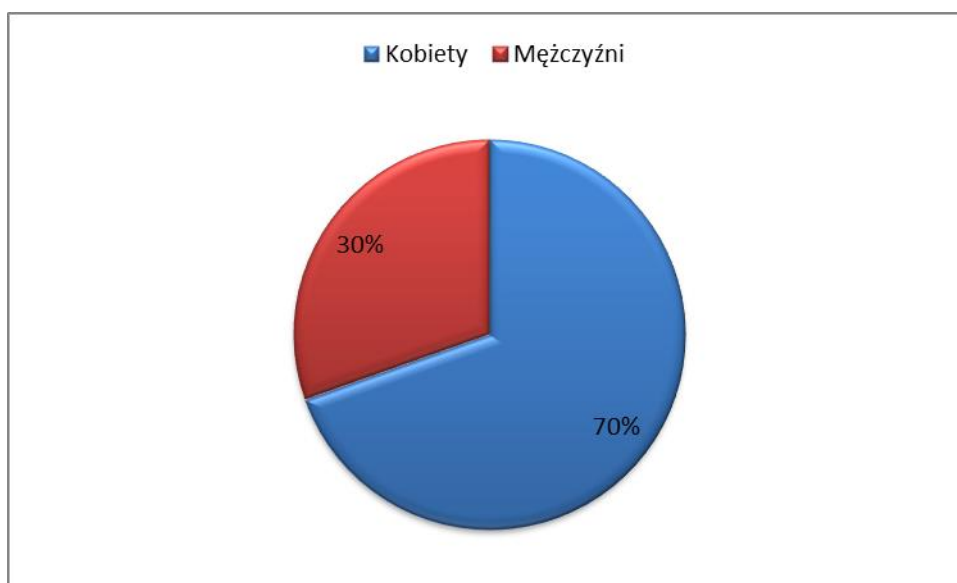
dane posiadają ogromną wartość informacyjną, pozwalając na poznanie postaw i opinii części mieszkańców regionu, będących przedstawicielami określonej grupy społecznej, w tym przypadku seniorów.

WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO SENIORÓW GMINY SZPOTAWA

Pytania metryczkowe

W skład próby badawczej weszło 48 *kobiet* (70%) i 21 *mężczyzn* (30%). Dysproporcja wynika z faktu, że panie są bardziej otwarte na współpracę i chętniej angażują się w działania niż panowie. Kobiety również charakteryzują się znacznie niższym poziomem umieralności niż mężczyźni w tym samym wieku.

Wykres nr 1 Płeć respondentów

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Biorąc pod uwagę wykształcenie rozkład procentowy przedstawiał się następująco:

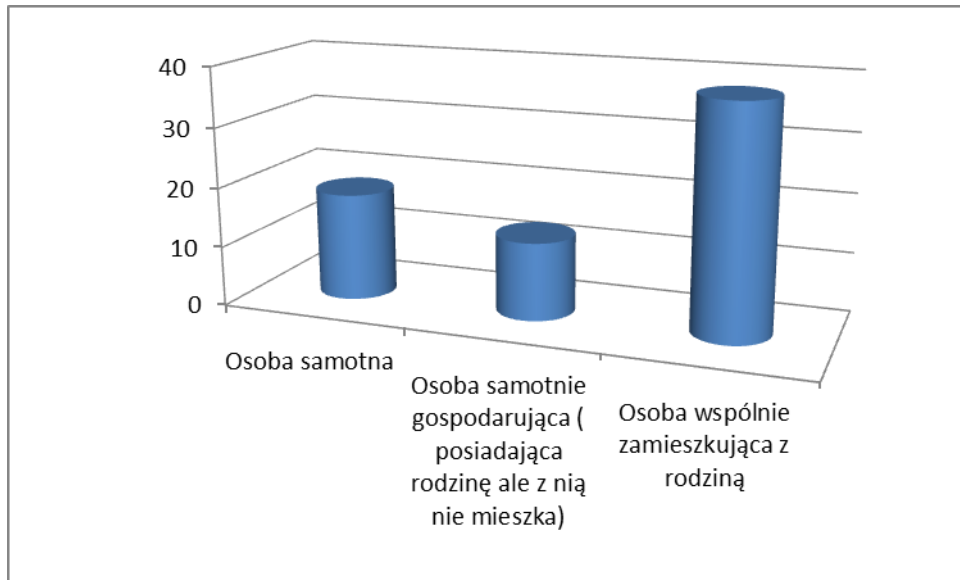
Tabela nr 1 Wykształcenie ankietowanych osób

Wykształcenie	Liczba osób	Udział w %
Wyższe	16	23%
Średnie	36	52%
Zawodowe	17	24%
Podstawowe	0	-
Brak wykształcenia	0	-
Zawód wyuczony*	1	1%

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Na pytanie dotyczące struktury gospodarstwa domowego najczęściej osób odpowiedziało: *osoba wspólnie zamieszkująca z rodziną* 38 osób (55%), natomiast opcję *osoba samotna (bez rodziny)* wybrało 18 osób (26%), a wariant *osoba samotnie gospodarująca (posiadająca rodzinę, ale z nią nie zamieszkująca)* zaznaczyło 13 respondentów (19%). Poniżej został zaprezentowany wykres z danymi na temat struktury gospodarstwa domowego zebranymi podczas badania:

Wykres nr 2 Struktura gospodarstwa domowego

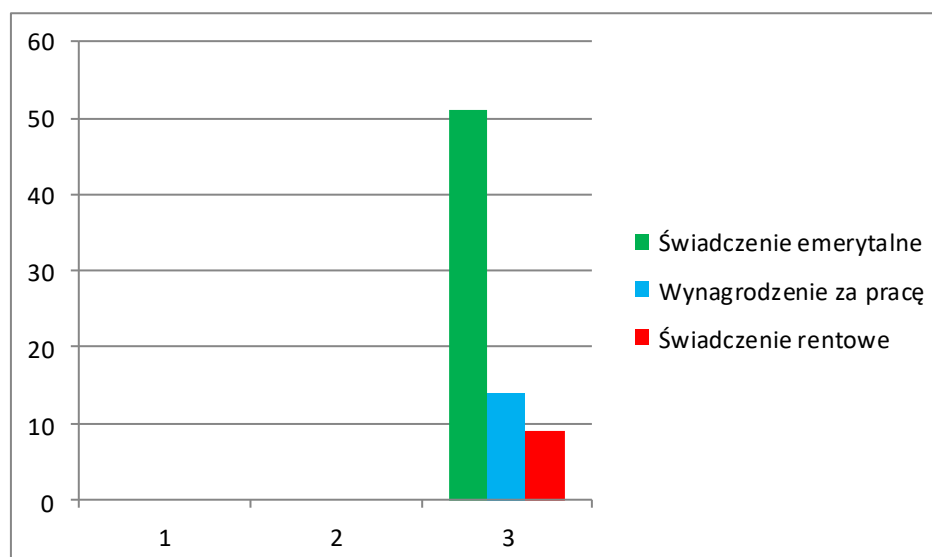

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Jeśli chodzi o sytuację zamieszkania respondentów badania pokazały, że z *mężem/zoną/partnerem* mieszka 32 osoby (46%). Natomiast 6 osób (8%) ~~W~~ wskazało odpowiedź z *innymi członkami rodziny*.

Seniorzy biorący udział w badaniu za główne źródło swoich dochodów najczęściej wymieniali: *świadczenia emerytalne* 51 osób (73%). Na dalszych pozycjach znalazły się takie odpowiedzi jak: *świadczenia rentowe* 9 osób (13%) oraz *wynagrodzenie za pracę* 14 osób (20%). Natomiast wariant *świadczenia pomocy społecznej* nie wybrała żadna z ankietowanych osób.

Wykres nr 3 Źródło dochodów

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Pytania zasadnicze

Na pytanie dotyczące oceny swojego stanu zdrowia respondenci w większości, bo aż 58% wskazało na odpowiedź *średni*. Drugą w kolejności zaznaczoną opcją było *dobry*, wybrało ją 38% ankietowanych. Nikt natomiast nie podkreślił odpowiedzi *bardzo dobry*. Jedna osoba zaznaczyła *bardzo zły*. Poniżej została zamieszczona tabela prezentująca wyniki opisane wyniki.

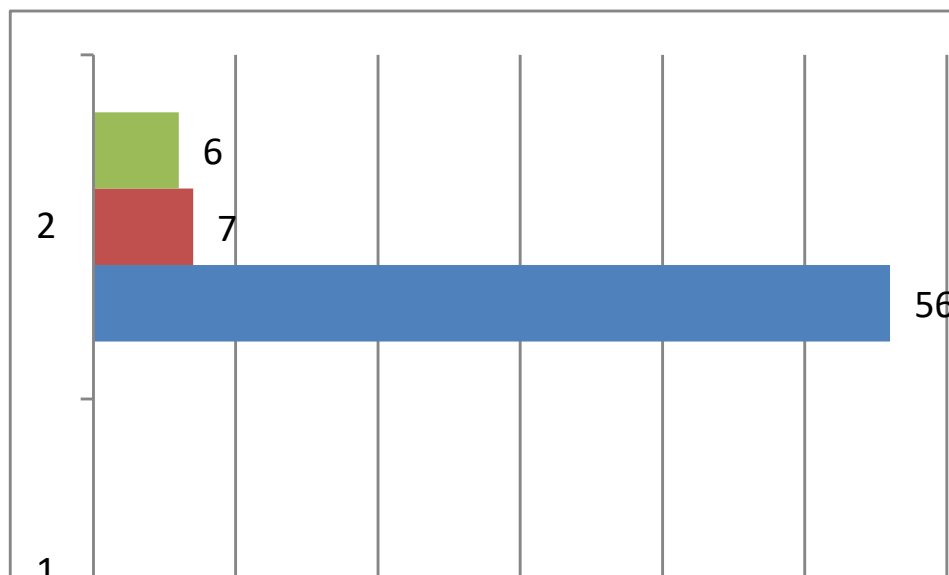
Tabela nr 2 Ocena stanu zdrowia

	Bardzo dobry	Dobry	Średni	Zły	Bardzo zły
Liczba głosów	-	26	40	2	1
Udział w %	-	38%	58%	3%	1%

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Seniorzy w zdecydowanej większości, bo aż 56 osoby (81%) stwierdzili, że nie ma problemu z dostępem do lekarza rodzinnego. Natomiast 7 ankietowanych (10%) przyznało, że ma taki problem, według ankietowanych głównymi powodami takiego stanu rzeczy są długie kolejki, długi czas oczekiwania na przyjęcie oraz problem z dojazdem. Poniżej został przedstawiony wykres obrazujący tendencje osób poddanych badaniom.

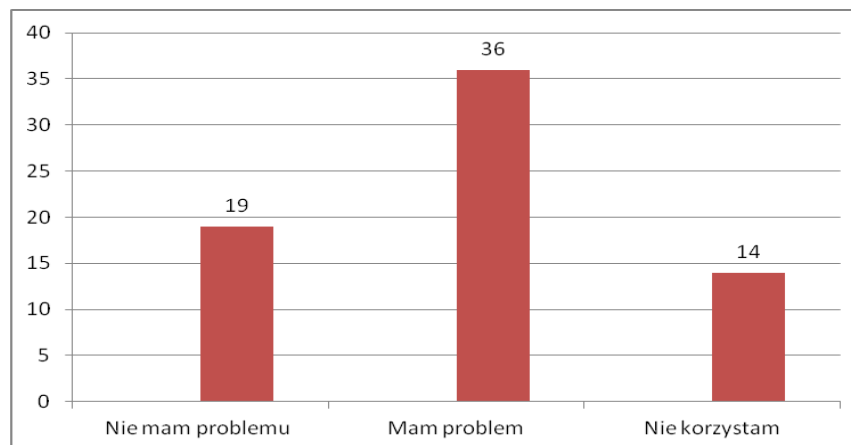
Wykres nr 4 Ocena dostępu do lekarza rodzinnego

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Nieco gorzej przedstawiają się statystyki, jeśli chodzi o dostęp do poradni specjalistycznych, wariant *nie mam problemu* zaznaczyło 19 respondentów (28%). Odpowiedź *mam problem* wybrało 36 osób (52%). Wśród najczęściej formułowanych zarzutów pojawiły się te dotyczące długiego oczekiwania na wizytę, braku specjalistów dostępnych w ramach NFZ, drogie wizyty. 14 badanych (20%) nie korzysta z usług świadczonych przez specjalistyczne poradnie. Obraz badanych w podziale na wskazane opcje został zaprezentowany na wykresie zamieszczonym poniżej

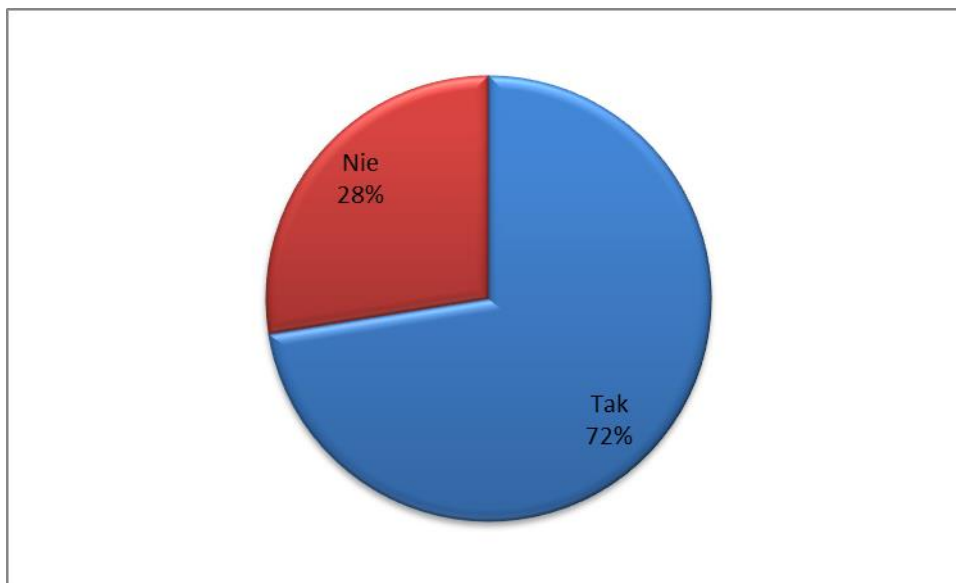
Wykres nr 5 Ocena dostępu do poradni specjalistycznych

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Na pytanie dotyczące chęci podnoszenia swojej świadomości zdrowotnej w zakresie zdrowia psychicznego i fizycznego 50 ankietowanych (72%) odpowiedziało, że tak, a pozostałe 19 osób (28%) wybrało opcję nie. Przewaga odpowiedzi twierdzących wskazuje na potrzebę organizacji tego typu szkoleń/warsztatów. Wyniki tego pytania zostały przedstawione w poniższym wykresie.

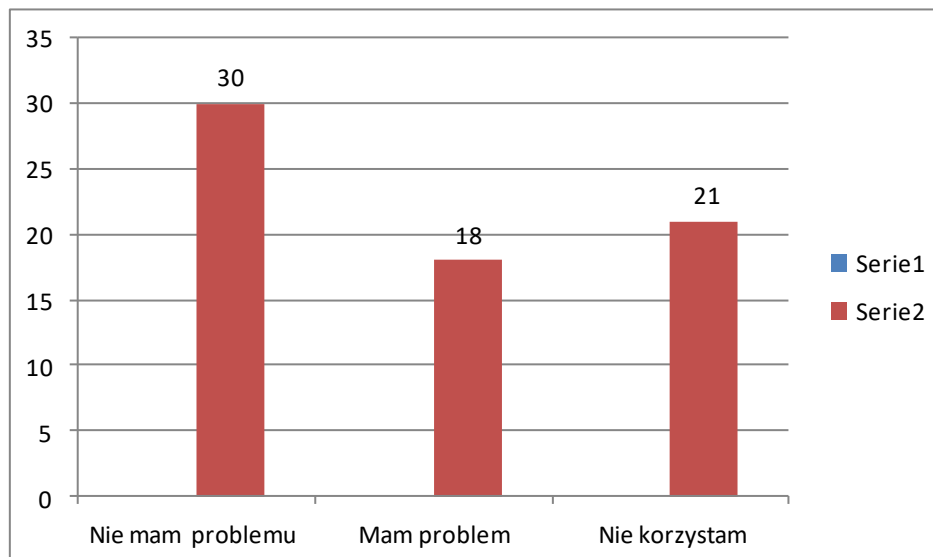
Wykres nr 6 Uczestnictwo w szkoleniach/warsztatach w obszarze zdrowia

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Respondenci na pytanie odnoszące się do oceny ich dostępu do kompetentnej kadry medycznej najczęściej wybierali odpowiedź *nie mam problemu* – 30 osób (43%). Wariant *mam problem* zaznaczyło 18 osoby (26%), najczęściej wskazywały na brak specjalistów, długi termin oczekiwania. Natomiast 21 ankietowanych (30%) podkreśliło odpowiedź *nie korzystam*. Na poniższym wykresie zostały przedstawione wyniki uwzględniające podział głosów na poszczególne odpowiedzi.

Wykres nr 7 Ocena dostępu do kompetentnej kadry medycznej

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Ankietowani w zdecydowanej większości *dostęp do apteki/punktów aptecznych* ocenili jako *bardzo dobry* 75% bądź *dobry* 21%. Niewielka część, bo tylko 4% wybrało opcję *średni*. Nikt nie zaznaczył wariantu *zły* albo *bardzo zły*, co świadczy o tym, iż w gminie nie ma z tym większego problemu. Poniżej została zamieszczona tabela prezentująca wyniki opisane powyżej.

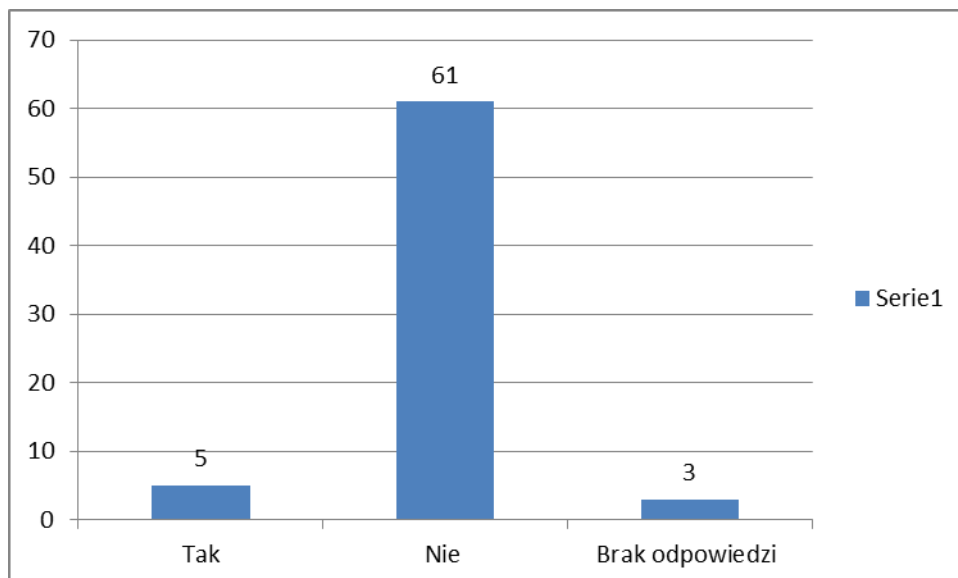
Tabela nr 3 Ocena dostępu do aptek/punktów aptecznych

	Bardzo dobry	Dobry	Średni	Zły	Bardzo zły
Liczba głosów	51	14	3	-	-
Udział w %	75%	21%	4%	-	-

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Na pytanie o korzystanie ze wsparcia finansowego, rzeczowego albo specjalistycznych usług opiekuńczych oferowanych przez OPS tylko 5 osób (7%) wybrało odpowiedź *TAK*. Aż 61 osób (88%) zaznaczyło odpowiedź *NIE*. Taka sytuacja może wynikać z faktu, iż w opinii większości badanych Ośrodek Pomocy Społecznej kojarzony jest wyłącznie jako instytucja świadcząca pomoc przede wszystkim osobom z tzw. marginesu społecznego a nie osobom biednym. 3 osoby (4%) pozostawiło to pytanie bez odpowiedzi, może to wynikać również z tego, że przyznanie się do korzystania z pomocy OPS jest tematem wstydliwym wśród seniorów. Odzwierciedlenie powyższych tendencji zostało przedstawione na wykresie poniżej.

Wykres nr 8 Liczba osób korzystających ze świadczeń OPS

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Zdaniem respondentów jakość usług świadczonych przez OPS w gminie Szprotawa jest *średni* – 34 osób (49%). Natomiast opcję *dobry* wybrało 10 respondentów (15%). 8 ankietowanych (12%) nie zaznaczyło żadnego wariantu. Wśród osób, które korzystają z usług tej instytucji 2 zaznaczyło odpowiedź *dobrze*, 3 *średnio*. Poniżej została zamieszczona tabela prezentująca opisane wyniki.

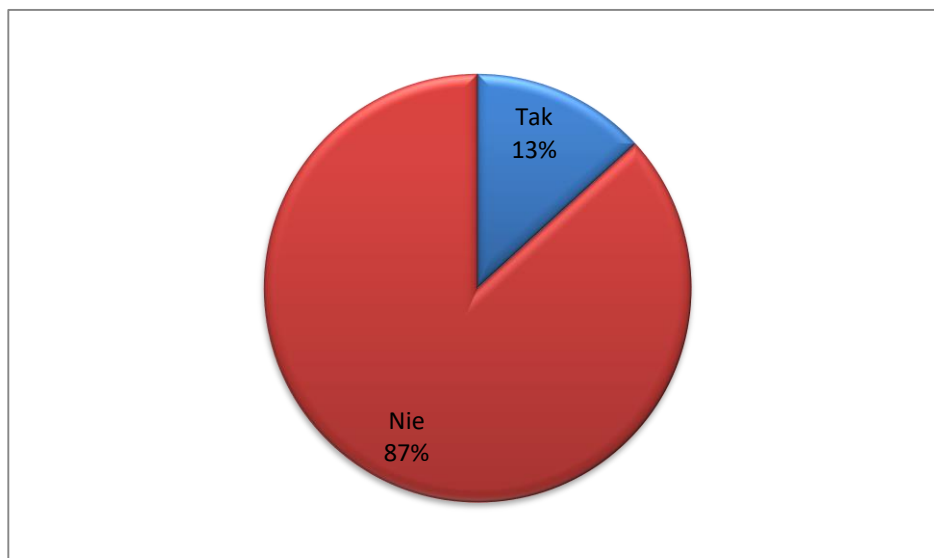
Tabela nr 4 Ocena jakości usług świadczonych przez OPS

	Bardzo dobry	Dobry	Średni	Zły	Bardzo zły	Brak odp.
Liczba głosów	-	10	34	14	2	8
Udział w %	-	15%	49%	20%	3%	12%

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Kolejne pytanie dotyczyło korzystania z porad psychologa/prawnika. Zaledwie 9 osób (13%) zaznaczyło odpowiedź *TAK*. Spośród tych ankietowanych aż 6 osób korzysta z tego typu usług prywatnie, a tylko 2 osoby z usług oferowanych przez Urząd Miasta-Miejski czy też Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA. Taki wynik może świadczyć o tym, że na wsiach i w małych miasteczkach korzystanie z tego typu usług nie jest powszechnym zjawiskiem, zwłaszcza wśród osób po 60-tym roku życia. Strach przed publicznym przyznaniem się do tego typu rzeczy wynika przede wszystkim z panującego tabu i presji społecznej, która narzuca pewne normy zachowań. Poniżej został zamieszczony wykres nr 10 obrazujący tendencję przedstawione wyżej.

Wykres nr 9 Liczba osób korzystających z usług prawnika/psychologa

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Natomiast jeśli chodzi o ocenę dostępu do usług świadczonych przez psychologa czy prawnika przeważały głosy: *średnio* 24 osób (35%) i *dobry* 21 osób (30%). 1 badany (1%) zaznaczył odpowiedź *bardzo dobrze*, podobnie było w przypadku wariantu *bardzo zły*. Aż 12 respondentów (17%) nie podkreśliło żadnego z dostępnych wariantów. 10 osób pozostawiło to pytanie bez odpowiedzi. Poniżej została zamieszczona tabela prezentująca wyniki opisane powyżej.

Tabela nr 5 Ocena dostępu do usług świadczonych przez prawnika/psychologa

	Bardzo dobry	Dobry	Średni	Zły	Bardzo zły	Brak odp.
Liczba głosów	1	21	24	12	1	10
Udział w %	1%	30%	35%	17%	1%	15%

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Na pytanie czy spotkał/a się Pan/Pani z przejawami przemocy wariant TAK wybrało 17 osób (25%). Najczęściej ankietowani wskazywali na przemoc psychiczną 9 osób. Warto podkreślić, że respondenci, którzy zaznaczyli odpowiedź twierdzącą zazwyczaj wybierali 2 rodzaje przemocy. Wynika to z faktu, że starsze osoby zazwyczaj mają niskie dochody i nie są w stanie samodzielnie podołać wszystkim swoim potrzebom, co skazuje ich na łaskę rodziny, sąsiadów bądź innych osób. Poniżej została zamieszczona tabela prezentująca wyniki opisane powyżej.

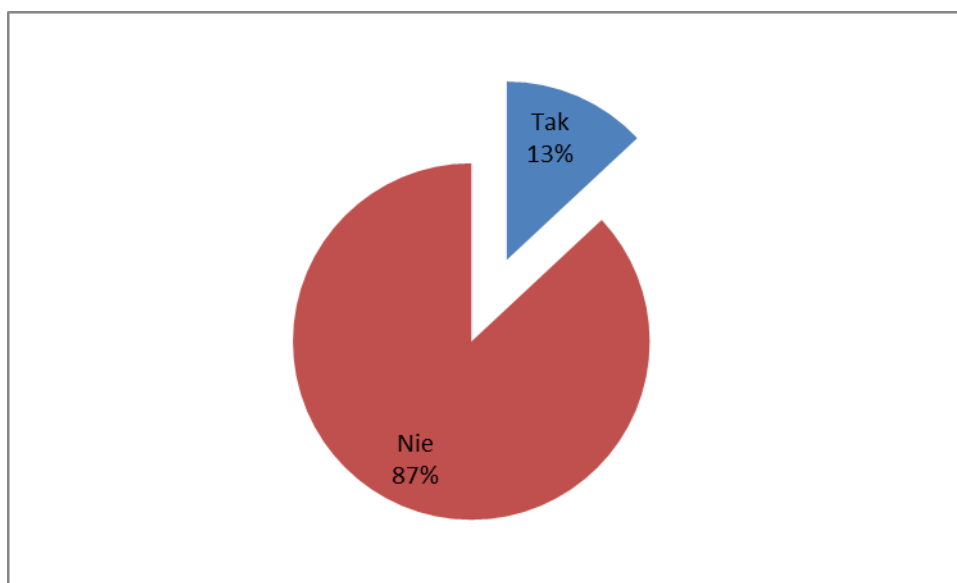
Tabela nr 6 Przemoc a seniorzy

	TAK			NIE
	Fizyczna	Psychiczna	Ekonomiczna	
Liczba głosów	4	9	4	52
Udział w %	6%	13%	6%	75%

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2011

Następne pytanie zawarte w kwestionariuszu odnosiło się do doświadczania przez badanych przejawów dyskryminacji ze względu na ich wiek. Tylko 9 osób (13%) zaznaczyły odpowiedź TAK. Nie oznacza to, że w gminie nie dochodzi do przypadków dyskryminowania osób starszych, jest to raczej przejawem wstydu i niechęcią do głośnego mówienia o tych rzeczach. Jako społeczeństwo jesteśmy bardzo zamknięci i wolimy wiele spraw przemilczeć w bólu niż odważnie o nich mówić bez oglądania się na innych. Dzieje się tak zwłaszcza wśród seniorów, którzy są nauczeni przez poprzedni system do tzw. „siedzenia cicho”.

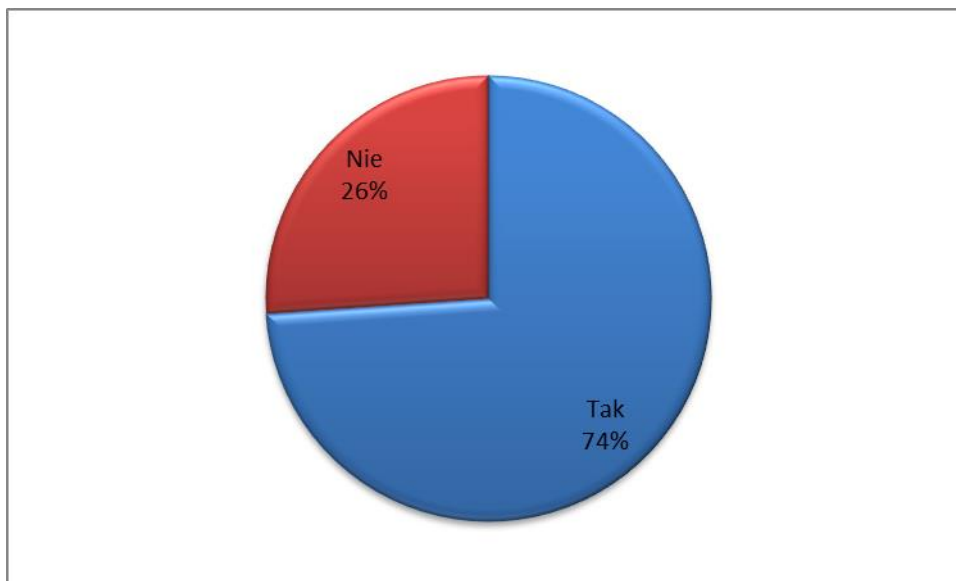
Wykres nr 10 Dyskryminacja a seniorzy

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Następne pytanie pokazało, że ponad połowa badanych - 51 osoby (74%) chcą uczestniczyć w szkoleniach/warsztatach, które pokazałyby jak ustrzec się przed przejawami przemocy fizycznej, psychicznej i ekonomicznej. Odpowiedzi zostały ujęte w poniższym wykresie.

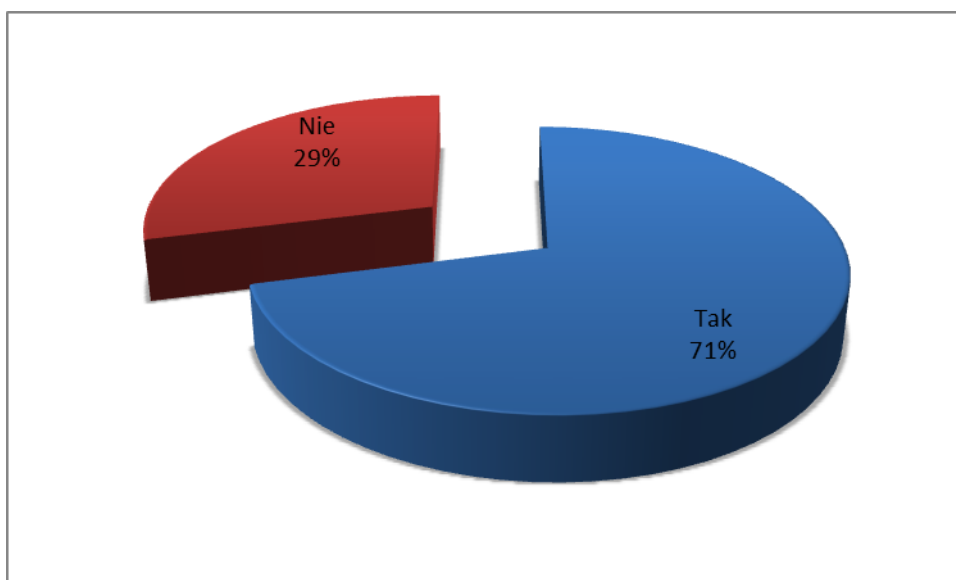
Wykres nr 11 Zainteresowani uczestnictwem w szkoleniach/warsztatach z zakresu przeciwdziałania przemocy i dyskryminacji

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Kolejne pytanie odnosiło się do poczucia bezpieczeństwa respondentów w gminie, aż 49 osób (71%) wybrało opcję *TAK*, co oznacza, że pozytywnie ocenia ten aspekt życia publicznego. Pomimo faktu, że większość seniorów czuje się bezpiecznie w gminie, to jednak część z nich nie ma takiego poczucia. Najczęściej ankietowani wskazywali na fakt, że unikają wyjść z domu po zmroku ponieważ się boją. Tylko 20 badanych (29%) wybrało odpowiedź *NIE*. Wyniki zostały przedstawione na wykresie poniżej.

Wykres nr 12 Bezpieczeństwo w gminie Szprotawa

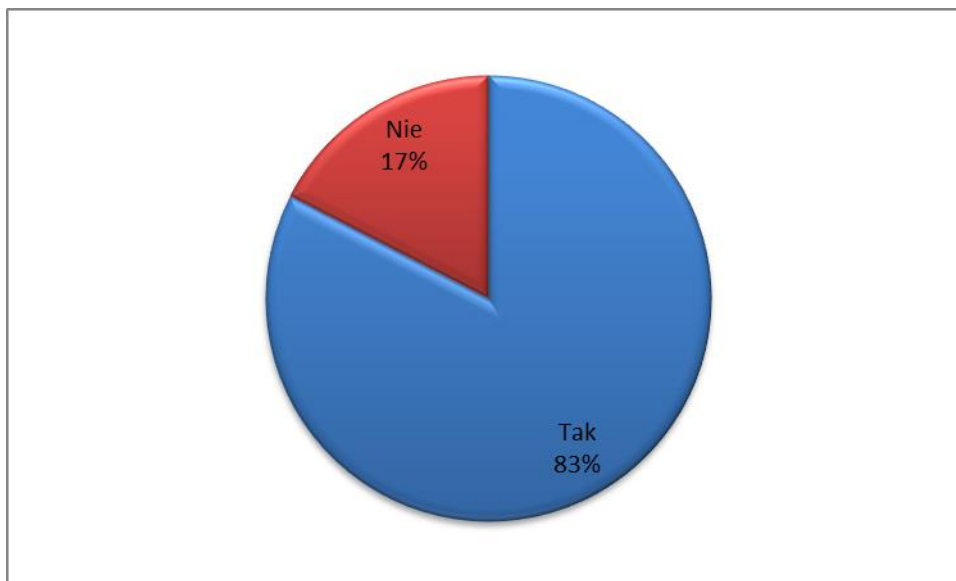

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Zdecydowana większość ankietowanych, bo aż 57 osoby (83%) stwierdziły, że są zainteresowane aktywnym zagospodarowaniem czasu wolnego. Taki podział głosu pokazuje, że

osoby po 60-tym roku życia nie chcą zamykać się w murach własnego domu, tylko aktywnie spędzać czas wolny w gronie innych osób i czerpać z życia to co najlepsze. Opisane wyniki zostały przedstawione w poniższym wykresie

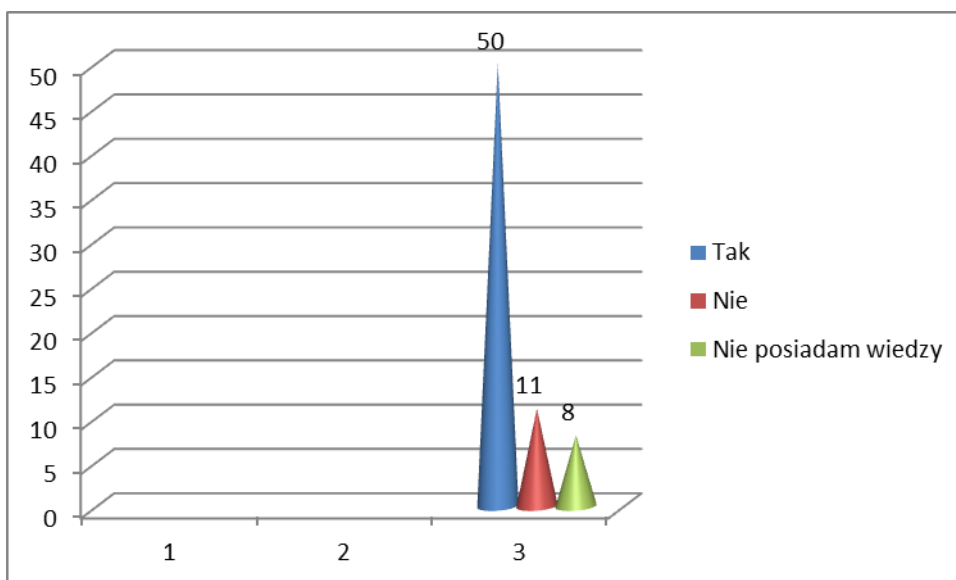
Wykres nr 13 Seniorzy a aktywne spędzanie wolnego czasu

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Na pytanie dotyczące warunków do uprawiania sportu i rekreacji aż 50 badanych (72%) odpowiedziało **TAK**, natomiast 11 (16%) uznało, że ich nie ma, a 8 osób (12%) stwierdziło, że nie posiada wiedzy na ten temat. Wyniki zostały zobrazowane w postaci wykresu zamieszczonego poniżej.

Wykres nr 14 Warunki do uprawiania sportu w gminie Szprotawa

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Respondenci w odpowiedzi na pytanie *co powinno powstać w gminie, aby poprawić istniejącą infrastrukturę sportowo-rekreacyjną* wskazywali na: ścieżki rowerowe, piesze i zdrowia

– 10 osób (15%) obiekty sportowo- rekreacyjne dostosowane do osób starszych - 9 osób (13%). Ponadto 11 osób (16%) postulowało o pojawienie się infrastruktury sportowej typu boisko czy siłownia zewnętrzna. Poniżej został zamieszczony wykres ilustrujący powyższe wyniki.

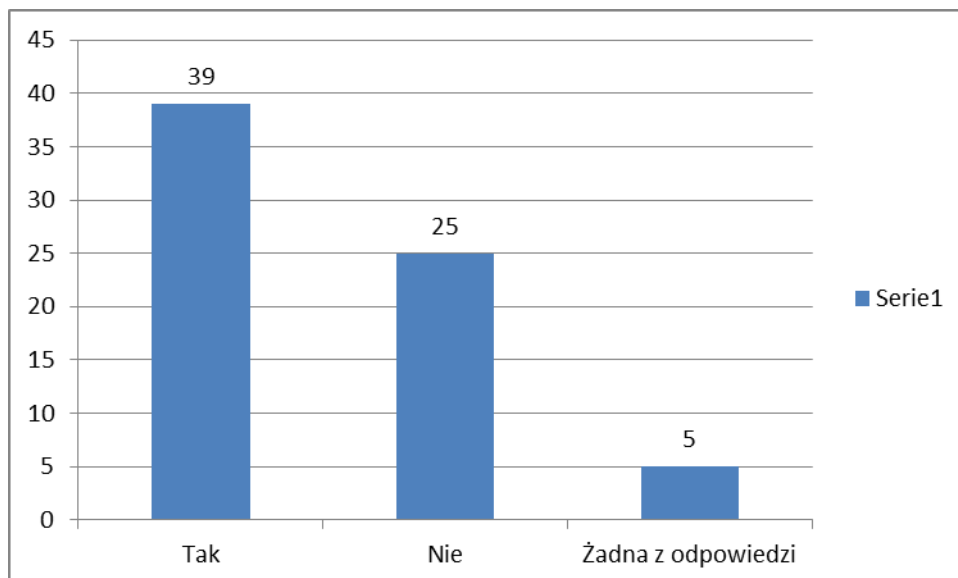
Tabela nr 7 Propozycje poprawy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej

	Liczba głosów	Udział w %
Ścieżki rowerowe w mieście	10	15%
Obiekty sportowo-rekreacyjne dostosowane do osób starszych	9	13%
Świetlica dla seniorów ogólnodostępna (dom dziennego pobytu)	11	16%
Siłownia w pomieszczeniu dostosowana do osób starszych	11	16%
Karta seniora	11	16%

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Ankietowani w większości wybrali odpowiedź *TAK*, 39 osób (57%) odpowiadając na pytanie czy ich zdaniem oferta Domu Kultury jest ciekawa. Natomiast 25 ankietowanych (36%) odpowiedziało *NIE*. Wśród głównych powodów przemawiających na niekorzyść instytucji podawano brak ciekawych propozycji dla seniorów, brak imprez kulturalnych (np. operetka), brak spotkań ze znanymi osobami, brak przedstawień teatralnych. Natomiast Ci, którym oferta Domu Kultury odpowiadała 25 osób (36%), przytaczali następujące przykłady: organizacja festynów, zabaw okolicznościowych, tygodnie seniora. Pozostali ankietowani 5 osób (7%) nie wypełnili tego punktu kwestionariusza. Na poniższym wykresie został przedstawiony rozkład głosów.

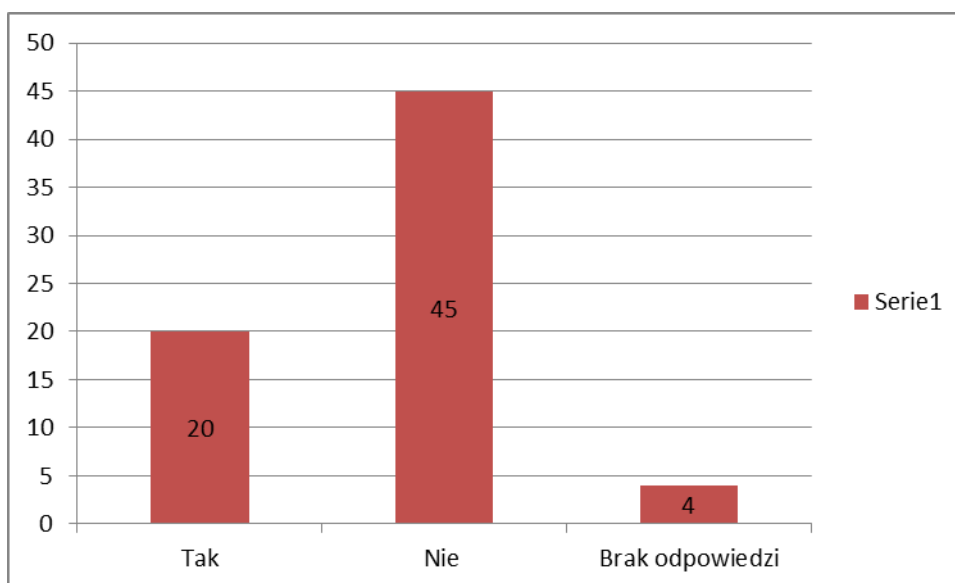
Wykres nr 15 Ocena działania Gminnego Centrum Domu Kultury

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Na pytanie czy w gminie brakuje wydarzeń kulturalnych 45 ankietowanych (65%) odpowiedziało *NIE*. Natomiast 20 osób (29%) udzieliło odpowiedzi *TAK*. Wśród najczęściej podawanych propozycji znalazły się: wydarzenia dostosowane do zainteresowań seniorów, kino, muzyka, kabaret, wydarzenia kulturalno rozrywkowe, spotkania związane z historią regionu. 4 osoby (6%) nie zaznaczyły żadnych z możliwych wariantów. Poniżej został zamieszczony wykres obrazujący powyższe wyniki.

Wykres nr 16 Potrzeba wydarzeń kulturalnych wśród seniorów

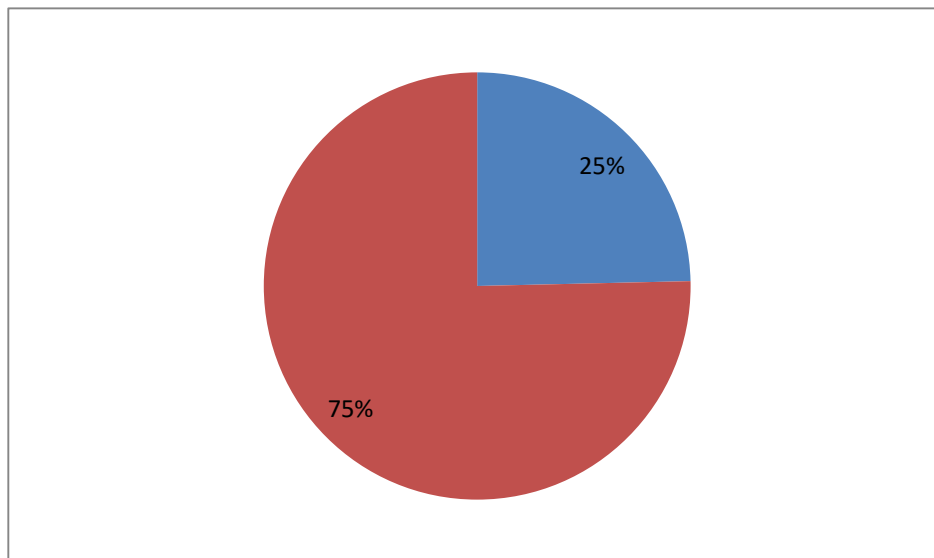

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Tylko 17 ankietowanych (25%) odpowiedziało, że zna ofertę skierowaną do osób w wieku 60+ przez organizacje pozarządowe działające w gminie. Wymieniano przede wszystkim projekt Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, obchody Tygodnia

Seniora, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych. Programy: "Aktywny Senior, "Zaradny senior"; „Turystyka dla seniora”, „Akademia dla Seniora” to aktualnie realizowane projekty przez Stowarzyszenie SzUTW.

Wykres nr 17 Znajomość oferty skierowanej do seniorów

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Na pytanie dotyczące oceny dostępu do publicznych środków transportu w gminie najwięcej osób zaznaczyło wariant *bardzo utrudniony* 34 osób (49%). Tylko 5 badanych (7%) wskazało odpowiedź *dobrze*, natomiast 30 (44%) *utrudniony/brak*. Przewaga negatywnych odpowiedzi świadczy o tym, że połączenia komunikacyjne w gminie są jej słabym punktem. Poniżej zamieszczono tabelę z wynikami zaznaczonych odpowiedzi.

Tabela nr 8 Ocena dostępu do komunikacji

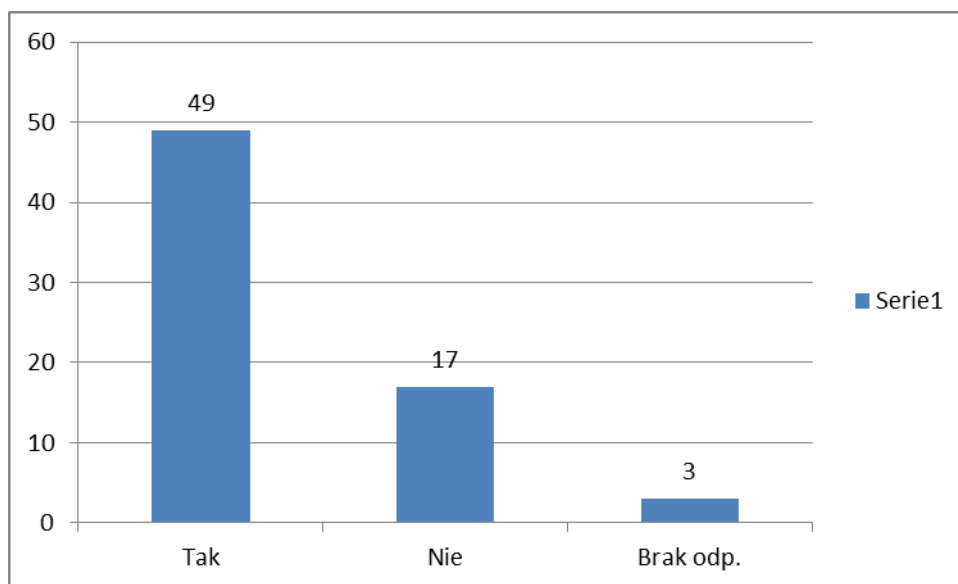
	Dobrze	Utrudniony	Bardzo utrudniony/brak
Liczba głosów	5	30	34
Udział w %	7%	44%	49%

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

W przypadku pytania o istnienie barier architektonicznych, które utrudniają funkcjonowanie w gminie aż 49 osób (71%) wybrało odpowiedź TAK. Najczęściej wskazywano na: brak toalet publicznych (40 osób), brak udogodnień/niedostosowanie miejsc dla osób niepełnosprawnych np. brak podjazdów dla wózków (26 osób), brak koszy na śmieci (26 osób), brak/zbyt mała ilość ławek w parku (18 osób), brak lub kiepskie oświetlenie na obrzeżach miasta (10 osób), kiepski stan dróg i chodników, brak windy w Ośrodku Zdrowia przy ul. Odrodzenia (4 osoby). Powyższe odpowiedzi wskazują jednoznacznie, że ankietowani seniorzy bariery architektoniczne zauważają w braku dostatecznej ilości toalet publicznych oraz niedostosowanie miejsc dla osób niepełnosprawnych

(zwracano uwagę m. in. na brak windy w Ośrodku Zdrowia przy ul. Odrodzenia) i braku bądź niedostatecznej ilości koszy na śmieci zwłaszcza w parku, 3 osoby nie udzieliły żadnej odpowiedzi. Poniżej zamieszczono wykres ilustrujący rozkład głosów.

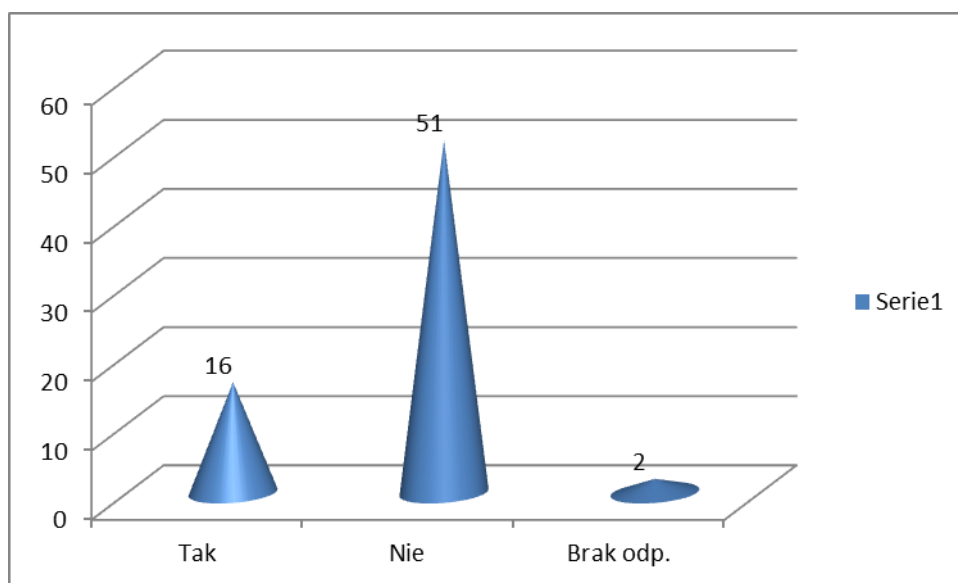
Wykres nr 18 Bariery architektoniczne w gminie

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Na pytanie odnoszące się do wpływu na życie publiczne w gminie zaledwie 16 badanych osób (23%) wybrało odpowiedź *TAK*. Taka sytuacja wynika przede wszystkim z niskiego zainteresowania ankietowanych uczestnictwem w życiu publicznym, co potwierdzą następane pytania oraz z negatywnego nastawienia do własnych możliwości i niskiej oceny swoich kompetencji społecznych. Na poniższym wykresie zobrazowano rozkład głosów.

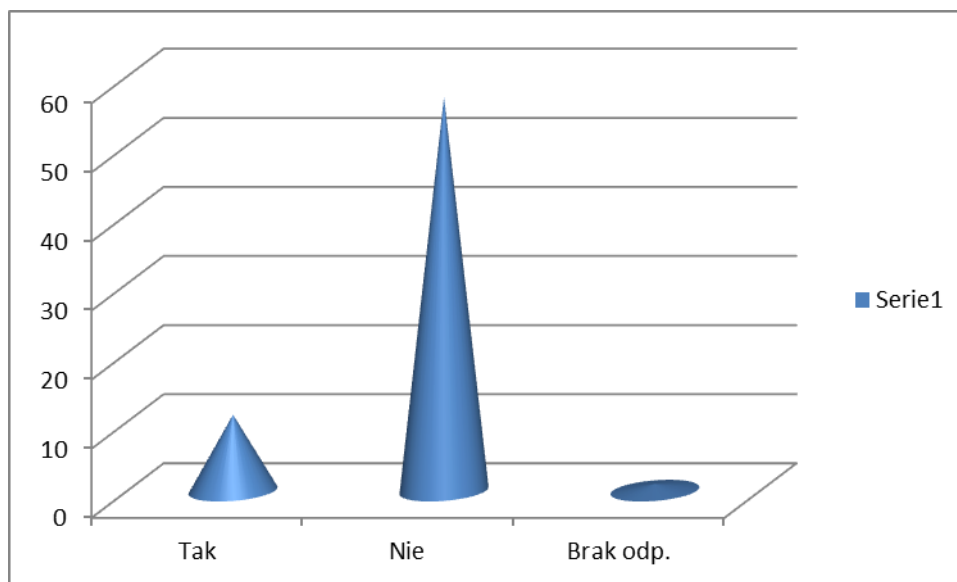
Wykres nr 19 Wpływ seniorów na życie publiczne

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Podobnie rozłożyły się odpowiedzi na pytanie dotyczące udziału w zebraniach wiejskich, sesjach gminy tylko 11 osób (16%) wybrało wariant *TAK*. Szczególnie wśród osób w starszym wieku panuje obawa przed publicznym zabraniem głosu, boją się, że zostaną wyśmiani albo zignorowali, bardzo często mają poczucie, że ze względu na swój wiek, nie ma dla nich miejsca na niwie społecznej i sami wolą się wycofać i odizolować. Poniższy wykres przedstawia procentowy podział głosów.

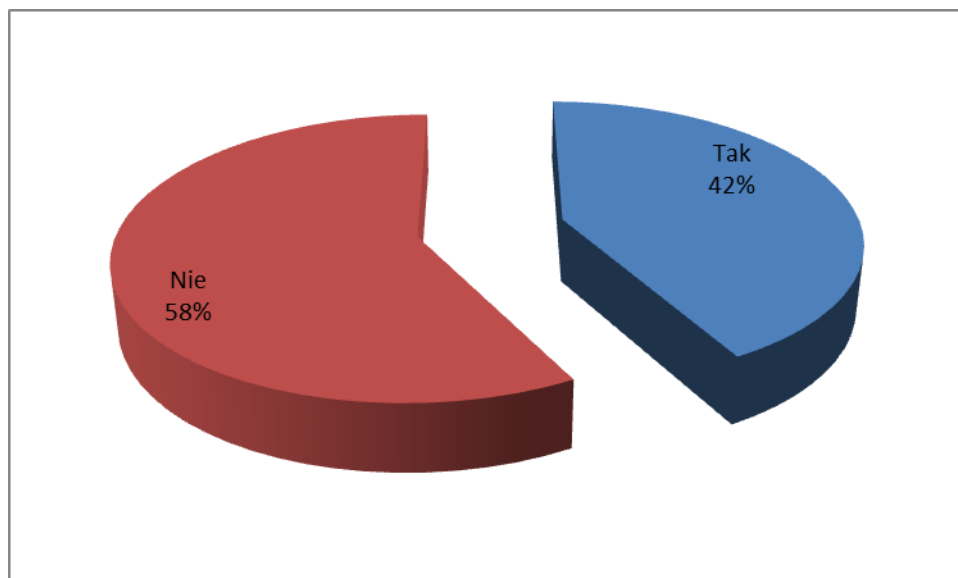
Wykres nr 20 Udział seniorów w sesjach rady/zebraniach wiejskich

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Trochę lepiej wygląda sytuacja w przypadku przynależności do lokalnych organizacji, stowarzyszeń, fundacji - 29 respondentów zaznaczyło opcję *TAK*, najczęściej wymienianą odpowiedzią był Uniwersytet Trzeciego Wieku, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych. Niektóre osoby przynależą do kilku organizacji. Osoby po 60-tym roku życia pomimo tego, że dysponują większą ilością wolnego czasu, a ich bliscy często mieszkają gdzieś dalej nie są zainteresowani uczestnictwem w organizacjach, zazwyczaj wynika to z faktu, nie chcą opłacać składek członkowskich i że mają problem z dojazdem na spotkania. Poniżej zamieszczono wykres ilustrujący wyniki uzyskane z badania.

Wykres nr 21 Przynależność seniorów do organizacji

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Na pytanie odnośnie zainteresowania uczestnictwem w szkoleniach/warsztatach zwiększających aktywność w życiu publicznym aż 39 osób (57%) zadeklarowało swój udział. Nieco mniejsza ilość ankietowych, bo 38 osób (55%) wyraziła chęć udziału w szkoleniach/warsztatach poświęconych działalności organizacji pozarządowych. Natomiast najmniejsze zainteresowanie respondentów 34 osoby (49%) dotyczyło udziałem w działaniach jako wolontariusz. Taka sytuacja wynika przede wszystkim z faktu, że osoby po 60-tym żyją w przekonaniu, że to one powinny być adresatami pomocy, nie widzą więc sensu ani potrzeby, że to oni sami mogliby działać na rzecz innych. Warto nadmienić, że każdy ankietowany mógł zaznaczyć dowolną ilość szkoleń. Poniżej została zamieszczona tabela z odpowiedziami.

Tabela nr 9 Zainteresowanie uczestnictwem w szkoleniach/warsztatach

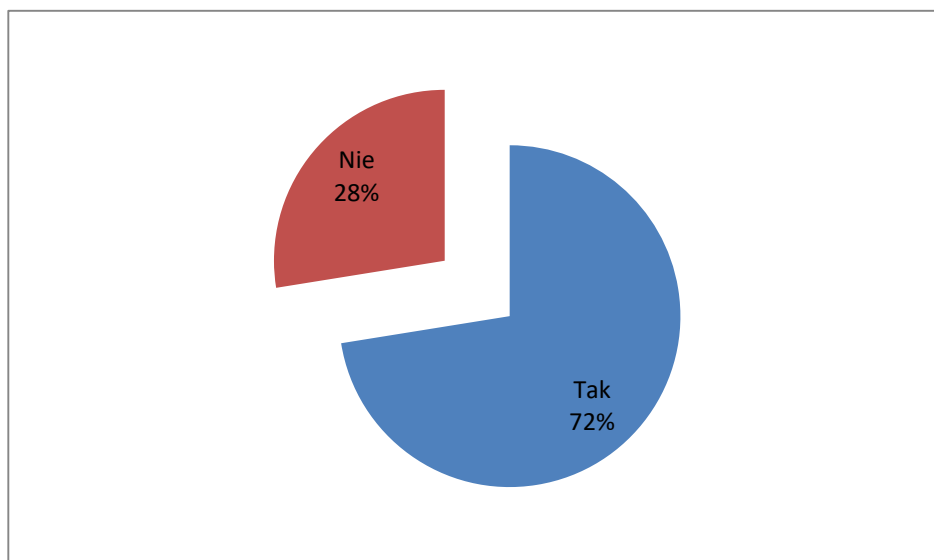
	Udział w szkoleniach/warsztatach zwiększających aktywność w życiu publicznym	Udział w szkoleniach/warsztatach poświęconych działalności organizacji pozarządowych	Działania w ramach wolontariatu na rzecz osób potrzebujących
Liczba głosów	39	38	34
Udział w %	57%	55%	49%

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Zdecydowana większość badanych, bo 50 osób (72%) była zainteresowana udziałem w szkoleniach/warsztatach dotyczących nowych technologii. Zainteresowanie tą tematyką wśród starszych osób jest zrozumiałe. Wynika to z faktu, że często ich dzieci/wnuki mieszkają z dala od

nich i umiejętność obsługi telefonu komórkowego, portalu społecznościowego typu Facebook czy komunikatora Skype jest najdogodniejszą formą komunikacji pomiędzy nimi. Do tego wszystkiego dochodzą jeszcze kwestie bankowości internetowej i bezpieczeństwa w sieci, które stale nabierają coraz poważniejszego znaczenia dla seniorów, którzy nie chcą pozostawać w tyle i chętnie nabywają tego typu kompetencje. Poniższy wykres ilustruje podział głosów w tej sprawie.

Wykres nr 22 Uczestnictwo w szkoleniach/warsztatach z zakresu nowych technologii

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

Ostatnie pytanie dotyczyło dziedziny życia, w której osoby po 60-tym roku życia oczekują poprawy. Najczęściej wskazywanymi odpowiedziami było ZDROWIE – 46 osób (67%) oraz POPRAWA INFRASTRUKTURY W GMINIE 32 osoby (46%) ankietowanych. Najmniej głosów, bo 12 (17%) zebrała odpowiedź Opieka Społeczna. Uzyskane wyniki wskazują na fakt, że priorytetowymi kwestiami dla seniorów są zagadnienia związane ze zdrowiem, na dalszych pozycjach znajduje się opieka społeczna i aktywne spędzanie wolnego czasu. Poniżej została zamieszczona tabela prezentująca podział głosów na poszczególne odpowiedzi.

Tabela nr 10 Dziedzina życia, w której seniorzy oczekują poprawy

	Liczba głosów	Udział w %
Zdrowie	46	67%
Edukacja i Kultura	26	38%
Sport i rekreacja	18	26%
Opieka społeczna	12	17%
Udział w życiu publicznym	20	29%
Poprawa infrastruktury	32	46%

Źródło: Badania ankietowe mieszkańców powyżej 60-tego roku życia w gminie Szprotawa 2017

WNIOSKI I REKOMENDACJE Z BADAŃ

Próba badawcza nie miała charakteru ściśle reprezentatywnego, ale udało się odzwierciedlić w niej strukturę populacji seniorów ze względu na płeć. W skład próby badawczej weszło 48 kobiet i 21 mężczyzn. Jeśli chodzi o wykształcenie, najliczniej na ankietę odpowiedziały osoby ze średnim (52%), wyższym (23%), oraz zawodowym (24%) wykształceniem. Jeśli chodzi o sytuację rodzinną respondentów badania, większość z nich (55%) mieszka z rodziną. Warto zwrócić uwagę na liczbę seniorów mieszkających samotnie, jest to 26% osób jest to dość duża grupa, która prawdopodobnie będzie potrzebować większego wsparcia przede wszystkim ze strony instytucji samorządowych. Z analizy danych wynika, że znaczny odsetek osób powyżej 60-tego roku życia mieszkających w gminie Szprotawa utrzymuje się ze świadczeń emerytalnych – 73%.

Respondenci ocenili swój stan zdrowia jako średni – odpowiedziało tak 58% badanych osób. Na uwagę zasługuje fakt, że drugą w kolejności udzielaną odpowiedzią było dobry, wybrało ją 38% ankietowanych, co świadczy o całkiem niezłej kondycji zdrowotnej seniorów w gminie Szprotawa. Dobrze przedstawiają się również wyniki, jeśli chodzi o dostęp do lekarza rodzinnego, aż 81% ankietowanych nie ma problemu. Na zdecydowanie niższym poziomie kształtują się odpowiedzi na pytania dotyczące dostępu do poradni specjalistycznych (28% badanych nie ma problemu) trochę lepiej wygląda sytuacja z dostępem do kompetentnej kadry medycznej (43% respondentów nie ma problemu). Bardzo dobrze wygląda również ocena seniorów dostępu do aptek/punktów aptecznych, aż 75% respondentów uznało, że jest ona bardzo dobra, a kolejne 21% potwierdziło, że dobra. Pomimo tych optymistycznych rezultatów istnieje odsetek ludzi po 60-tym roku życia, którzy uważają, że mają utrudniony dostęp do opieki lekarskiej. Z uwagi na niezbyt wysokie świadczenia emerytalne bezpłatna opieka lekarska jest dla większości seniorów jedyną opcją, dlatego nie można bagatelizować tego problemu. Trzeba szczerze powiedzieć, że władze samorządowe nie mają wpływu na termin oczekiwania czy problem z wystawianiem skierowań przez lekarzy rodzinnych czy niekompetencje lekarzy (są to główne zarzuty jakie ankietowani podnosili w kwestionariuszu w części dotyczącej obszaru zdrowia), ale to od nich zależy kwestia komunikacji i możliwości dojazdu do lekarza z jednej miejscowości do drugiej. Warto podkreślić, że badania ankietowe wskazały na potrzebę wśród starszych osób (72%) uczestnictwa w szkoleniach/warsztatach podnoszących ich świadomość z zakresu zdrowia psychicznego i fizycznego. Rozwiązaniem tego problemu mogłoby być zorganizowanie spotkań bądź zajęć ze specjalistami. Warto rozważyć organizację zajęć ruchowych dostosowanych do możliwości seniorów, które mogłyby się odbywać w świetlicach gmin lub rozważyć promocję takich aktywności jak choćby taniec, gimnastyka poprzez kursy instruujące jak prawidłowo to wykonywać.

Bardzo mała ilość ankietowanych, bo 7% przyznało się do korzystania z usług świadczonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Jeszcze gorzej prezentują się wyniki, jeśli chodzi o ocenę usług przez wspomnianą wyżej instytucję, prawie połowa respondentów (49%) wystawiła notę średnio. Warto zwrócić uwagę na „zastrzeżenia” seniorów wypisywane na kwestionariuszach pod adresem OPS. Osoby po 60-tym roku życia często nie mają pojęcia z jakich usług mogą korzystać albo jakie świadczenia mogą uzyskać. Nie można wymagać od nich, aby wiedzę na ten temat czerpały z Internetu, ponieważ zdecydowana większość z nich nie ma dostępu do komputera ani nie potrafi go obsługiwać. Warto zastanowić się czy OPS w ramach swoich obowiązków nie powinno organizować spotkań z seniorami, bądź w lokalnych gazetach nie powinny się pojawiać informacje na ten temat. Władze samorządowe powinny przemyśleć również kwestię komunikacji na linii urzędnik – senior, do starszych ludzi nie można mówić biurokratycznym językiem, poza tym należałoby też im w większym zakresie niż innym pomóc w wypełnianiu dokumentów. Jeśli chodzi o korzystanie z usług prawnika czy psychologa to zaledwie 13% respondentów zaznaczyło odpowiedź Tak i tylko dwie osoby przyznało się, że pobiera porady od publicznego świadczeniobiorcy. Ocena jakości tych usług prezentuje się nieciekawie, bo 35% ankietowanych uznało, że jest ona średnia. Dla starszych osób samo korzystanie z usług prawnika czy psychologa jest novum, tym bardziej, że na wsi i w małych miasteczkach ciężko jest uzyskać tego typu pomoc, nie mówiąc już o obawach o odbiór takiej sytuacji przez innych członków rodziny, sąsiadów czy znajomych. Na uwagę zasługuje fakt, że aż 25% padło ofiarą przemocy, warto podkreślić, że badani zaznaczali przeważnie więcej niż jedną opcję, a większość z nich określiła rodzaj doznawanej przemocy jako psychiczną. Ludzie w starszym wieku są o wiele bardziej narażeni na różnego rodzaju agresję ze względu na swoje ograniczenia fizyczne i zdrowotne. Co gorsza najczęściej agresorami są ich najbliżsi, którzy biorąc pod opiekę seniora uważają, że po pierwsze musi on im płacić za utrzymanie, po drugie nie ma on żadnych potrzeb i powinien być wdzięczny, że ktoś się zgodził sprawować nad nim pieczę. Potwierdzają to wyniki badań dotyczące potrzeby seniorów uczestnictwa w szkoleniach/warsztatach pokazujących jak ustrzec się przed przemocą, aż 74% ankietowanych wyraziło taką chęć. Nieco lepiej wygląda sytuacja dyskryminacji ze względu na wiek, gdyż tylko 13% respondentów przyznało się, że miało do czynienia z tego typu zjawiskiem. Warto jednak zastanowić się nad działaniami piętnującymi tego typu negatywne zachowania społeczne. Pomimo faktu, że 71% seniorów czuje się bezpiecznie w gminie, to jednak prawie jedna trzecia z nich nie ma takiego poczucia. Najczęściej ankietowani wskazywali na fakt, że unikają wyjść z domu po zmroku ponieważ się boją.

Rekreacja jest istotną częścią życia seniorów, ze względu na fakt, że większość z nich dysponuje wolnym czasem, poważnym ograniczeniem możliwości jest przede wszystkim stan zdrowia, niskie dochody i brak miejsc do realizacji danej aktywności. Badania ankietowe potwierdziły, że 83% respondentów jest zainteresowanych aktywnym zagospodarowaniem czasu

wolnego. Jednocześnie ankietowani wskazali w większości (72%) że w Szprotawie nie ma warunków do uprawiania sportu i rekreacji, wśród osób wg, których brakuje w ich wypowiedziach przede wszystkim brak ścieżek rowerowych i pieszych, brak kąpieliska lub basenu krytego, raz infrastruktury sportowej typu siłownia w pomieszczeniu, brak nieodpłatnego dostępu do sal gimnastycznych w szkołach. Gminy Szprotawa nie stać na posiadanie własnego krytego basenu, ale być może byłoby możliwe zorganizowanie bezpłatnego transportu na wyjazd na basen kryty w Żaganiu, tak jak miało to już miejsce w przeszłości. Warto przemyśleć kwestię wspierania aktywności seniorów zarówno w sposób finansowy jak i stwarzając im warunki do zaspokajania ich potrzeb w tym zakresie, w przeciwnym razie nadal znaczny ich odsetek będzie musiał spędzać wolny czas w domu. Pośród możliwych form rozrywki, które oferuje seniorom gmina są głównie te proponowane przez Szprotawski Dom Kultury, które w opinii ponad połowy respondentów zostały ocenione pozytywnie (57% osób zaznaczyło odpowiedź tak). Wśród osób które negatywnie ocenili ofertę SZDK, duży nacisk ankietowani położyli na brak przedstawień teatralnych, brak spotkań ze znanymi ludźmi, brak operetki i podobnych tego typu wydarzeń kulturalnych. Szczególną uwagę zwrócono na częściową odpłatność oferowanych zajęć proponując jako rozwiązanie Lokalną Kartę Seniora. Odpowiedzią na te potrzeby wydaje się funkcjonujący w Szprotawie Uniwersytetu Trzeciego Wieku, który w swojej ofercie ma szereg różnego rodzaju zajęć edukacyjnych i kulturalno-rozrywkowych skierowanych do Seniorów. Warto też rozważyć kwestię współpracy samorządu z Uniwersytetem w postaci chociażby pozyskiwania środków na zajęcia na przyszłe lata. Trzeba było też się zastanowić nad organizacją pewnych zajęć w świetlicach poszczególnych miejscowości w gminie, ponieważ wielu starszych ludzi ma problem z dojazdem do Szprotawy ze swojego miejsca zamieszkania. Potwierdzają to również wyniki badań, aż 49% osób stwierdziło, że dostęp do komunikacji w gminie jest bardzo utrudniony lub wręcz go nie ma, a 44% wskazało na utrudniony. Jeśli chodzi o ofertę organizacji pozarządowych działających w gminie dla seniorów to tylko 24% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Ponad połowa ankietowanych (71%) zauważyła w gminie istniejące bariery architektoniczne. Wśród najczęściej wymienianych odpowiedzi są te odnoszące się do estetycznego wyglądu miejscowości (brak koszy na śmieci), natury funkcjonalnej (brak toalet w miejscach publicznych i zbyt mała ilość ławek) czy utrudniających egzystencję (problemy z pokonywaniem miejsc przez osoby niepełnosprawne czy brak bądź kiepskie oświetlenie na obrzeżach miasta). Szczególnie należy podkreślić braki infrastrukturalne w budynkach użyteczności publicznej, brak windy w budynku Ośrodka Zdrowia przy ul. Odrodzenia wymaga szybkiego rozwiązania.

Sfera publiczna i aktywność obywatelska są dla seniorów narzędziem budowania poczucia przynależności i zaspokojenia potrzeby uznania. Na pytanie dotyczące przynależności respondentów do organizacji, tylko 42% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Najczęściej wskazywano Szprotawski UTW, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Stowarzyszenie

Osób Niepełnosprawnych, Związek Wędkarski, Stowarzyszenie Ogrodów Działkowych, Związek Emerytów i Rencistów Pożarnictwa. Bardzo słabo prezentują się wyniki, jeśli chodzi o poczucie wpływu seniorów na życie publiczne, aż 74% z nich uważa, że go nie ma. Podobnie ma się sytuacja z udziałem badanych w zebraniach rady/zebraniach wiejskich, aż 82% nie uczestniczy w nich. Tak niski procent zaangażowania starszych osób w życie publiczne wymaga natychmiastowej interwencji. Dobrym rozwiązaniem jest powołanie Rady Seniorów, co się udało m.in. dzięki realizacji projektu pn. „Zaradni Seniorzy” finansowego w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 –2020. Rada będzie nie tylko formą komunikacji między lokalną władzą i seniorami, ale przede wszystkim zapewni reprezentację tej grupy społecznej i zaangażuje ludzi po 60-tym roku życia do większego uczestnictwa w życiu publicznym i społecznym. Pocieszającym faktem jest też duży odsetek respondentów zainteresowanych uczestnictwem w szkoleniach/warsztatach podnoszących ich wiedzę na temat życia publicznego (57%), działalności organizacji pozarządowych (55%) oraz wolontariatu (49%). Warto zwrócić też uwagę na fakt, że sporym zainteresowaniem badanych, bo aż 72% osób cieszą się szkolenia/warsztaty z zakresu nowych technologii. Jest to zrozumiałe ze względu na postępującą cyfryzację świata i potrzebę nadążania za zmianami, tym bardziej, że coraz częściej jest to główne źródło komunikacji między ludźmi. Biorąc pod uwagę obszar zainteresowania seniorów na pierwsze miejsce wybija się zdrowie, aż 67% respondentów wybrało tą dziedzinę. Na dalszych pozycjach uplasowały się: infrastruktura, transport w gminie (46%) oraz edukacja i kultura (38%). To z pewnością będą kluczowe kwestie, które w przyszłości będą determinowały tematy spotkań władz lokalnych z seniorami.

Podsumowując, zauważyć można, że wiele oczekiwań i potrzeb seniorów, sformułowanych podczas badań, wskazuje na ich nieznaną przez instytucje i osoby mające wpływ na różne sfery funkcjonowania lokalnej społeczności. Takim forum, na którym będzie można konfrontować działania i sposoby ich wykonywania będzie Rada Seniorów Gminy Szprotawa, dzięki której osoby po 60-tym roku życia zyskają wpływ na życie publiczne w ich gminie

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT to jedna z najbardziej popularnych metod analitycznych, wykorzystywanych do porządkowania informacji w planowaniu i analizie strategicznej. Jest ona kluczowym elementem stosowanym w analizie sytuacji każdego przedsięwzięcia. To narzędzie, dzięki któremu można rozpoznać silne i słabe strony, a także istniejące oraz potencjalne szanse i zagrożenia płynące z otoczenia zewnętrznego. Nazwa w/w narzędzia pochodzi od pierwszych liter słów w języku angielskim:

- **S** (Strengths) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
- **W** (Weaknesses) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu,
- **O** (Opportunities) – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,
- **T** (Threats) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Celem przeprowadzonej analizy było określenie działań, których realizacja przyczyni się do poprawy sytuacji osób starszych w Gminie Szprotawa (silna strona lub możliwość) oraz zdiagnozowanie przeszkód, które trzeba przezwyciężyć lub zminimalizować, żeby osiągnąć pożądany rezultat (słaba strona lub zagrożenie).

Analiza SWOT była prowadzona przez wszystkie zespoły tematyczne i dotyczyła obszarów, którymi się zajmowały, tzn. zdrowia; aktywności obywatelskiej; opieki społecznej i bezpieczeństwa oraz edukacji, sportu i kultury.

Zdrowie

Z analizy przeprowadzonej przez zespół ds. zdrowia wynika, że największy potencjał i mocną stroną stanowi dobry dostęp do aptek/punktów aptecznych i lekarza rodzinnego. Wśród mocnych stron znalazła się też chęć osób po 60-tym roku życia do uczestnictwa w szkoleniach zwiększających ich wiedzę na temat zdrowia fizycznego i psychicznego. Słabe strony to przede wszystkim niedostateczna, w ocenie starszych osób, dostępność usług specjalistycznych i rehabilitacyjnych oraz bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych (np. brak windy w budynku Ośrodka Zdrowia przy ul. Odrodzenia). Szanse na zmianę swojej sytuacji seniorzy upatrują w realizacji przez gminę polityki senioralnej oraz poprawę połączeń komunikacyjnych. Zagrożeniem natomiast może być zbyt mała ilość środków finansowych na realizację polityki senioralnej w stosunku do liczby starszych osób oraz pogorszenie stanu zdrowia seniorów z powodu utrudnionego dostępu do usług specjalistycznych i rehabilitacyjnych

Tabela 11 Analiza SWOT - temat „Zdrowie”

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
W E W N Ę R Z N E C Z Y N N I K I	<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobry dostęp do aptek/punktów aptecznych; • Dobry dostęp do lekarza rodzinnego; • Duże zainteresowanie uczestnictwem w szkoleniach z zakresu zdrowia fizycznego i psychicznego; 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utrudnienia komunikacyjne; • Niewystarczająca dostępność do usług specjalistycznych i rehabilitacyjnych; • Występowanie obiektów niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych – np. m.in. brak windy w budynku Ośrodka Zdrowia przy ul. Odrodzenia
ZEW NET RZN E CZY NNI KI	<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizacja przez gminę polityki senioralnej; • Organizacja szkoleń pozwalających na zwiększenie świadomości seniorów w zakresie ich zdrowia fizycznego i psychicznego; • Poprawa połączeń komunikacyjnych; • Organizacja częstych pikników zdrowia; 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację polityki senioralnej w stosunku do wzrastającej liczby starszych osób; • Pogarszający się dostęp do usług specjalistycznych i rehabilitacyjnych wpłynie na pogorszenie stanu zdrowia seniorów;

Źródło: Warsztaty grupy roboczej dotyczące opracowania Strategii Aktywności Lokalnej Seniorów

Sfera obywatelska

W sferze obywatelskiej mocną stroną jest przede wszystkim kapitał społeczny jakim są sami seniorzy, którzy swoją wiedzą i doświadczeniem mogą przysłużyć się gminie. Poza tym grupa robocza wskazała na duże zainteresowanie osób po 60-tym roku życia uczestnictwem w szkoleniach uzupełniających ich wiedzę na temat możliwości aktywności obywatelskiej. Wśród słabości znalazło się na pierwszym miejscu - niska frekwencja w zebraniach Rady Gminy/zebraniach wiejskich. Na dalszych pozycjach znalazły się sugestie dotyczące problemów komunikacyjnych gminy i utrudnień z tym związanych dotyczących dostania się do miasta przez osoby pozbawione własnego transportu oraz bariery architektoniczne, które utrudniają dostęp starszym ludziom. Zespół ds. sfery obywatelskiej jako szanse wskazał na powołanie Rady Seniorów Gminy Szprotawa. Dzięki tym posunięciom seniorzy nie tylko będą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym, ale zyskają realny wpływ na decyzje władz. Ich zdaniem do największych zagrożeń

zaliczyć trzeba: marginalizację działalności Rady Seniorów–Gminy Szprotawa, brak konsultacji władz samorządowych z seniorami w sprawach ich dotyczących oraz brak zaufania ich środowiska do działań Rady.

Tabela 12. Analiza SWOT - temat „Sfera obywatelska”

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
W E W N ET R Z N E C Z Y N NI KI	<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duże zainteresowanie osób starszych uczestnictwem w szkoleniach zwiększających ich wiedzę na temat uczestnictwa w życiu publicznym; • Kapitał ludzki w oparciu o wiedzę, doświadczenie i umiejętności seniorów; • Prężnie działający Uniwersytet III Wieku. 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Małe zainteresowanie uczestnictwem w zebraniach Rady Gminy/zebraniach wiejskich; • Brak spotkań dotyczących sytuacji osób starszych z radnymi; • Bariery architektoniczne budynków publicznych; • Utrudnienia komunikacyjne; • Ograniczony budżet gminy;
ZEW NET RZN E CZY NNI KI	<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Rady Seniorów Gminy Szprotawa; • Zwiększenie aktywności społecznej wśród Seniorów. 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Marginalizacja działalności Rady Seniorów Gminy Szprotawa • Brak współpracy władz samorządowych z seniorami w kwestiach dotyczących ich samych; • Brak zaufania starszych ludzi do działań Rady Seniorów Gminy Szprotawa.

Źródło: Warsztaty grupy roboczej dotyczące opracowania Strategii Aktywności Lokalnej Seniorów

Edukacja, sport i kultura

W sferze edukacji, sportu i kultury jako największy atut wskazano walory przyrodnicze gminy oraz ofertę wydarzeń kulturalnych. Do słabych stron według uczestników prac analitycznych należą: brak infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do seniorów oraz brak niżek adresowanych do osób starszych. Wśród szans wymieniano najczęściej działalność Uniwersytetu III Wieku i innych organizacji zrzeszających seniorów oraz możliwość ubiegania się o środki z programów lokalnych, rządowych i unijnych. Natomiast wśród największych zagrożeń upatrywano: brak chęci uczestniczenia w różnego typu projektach ukierunkowanych na seniorów, brak wystarczających środków w budżecie gminy oraz brak zainteresowania podmiotów ubieganiem się o środki dla seniorów.

Tabela 13. Analiza SWOT - temat „Edukacja, sport i kultura”

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
W E W N E T R Z N E C Z Y N N I K I	<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bogata tradycja i historia regionu; • Cenne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, przynależność do Obszaru Natura 2000; • Ciekawa oferta wydarzeń kulturalnych; 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca infrastruktura sportowo-rekreacyjna dla osób starszych (brak ścieżek spacerowych, rowerowych, itp.); • Brak lokalnej karty Seniora, zniżek dedykowanych dla osób starszych; • Brak infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do osób starszych (np. brak urządzeń do ćwiczeń dla Seniorów w pomieszczeniach)
ZEW NET RZN E CZY NNI KI	<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działalność Uniwersytetu III Wieku i innych organizacji zrzeszających seniorów; • Możliwość realizacji projektów ze środków zewnętrznych np. w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020; 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak chęci uczestniczenia w różnego typu projektach ukierunkowanych na seniorów; • Brak zainteresowania podmiotów aplikowaniem o środki na realizację projektów dotyczących starszych ludzi; • Brak wystarczających środków w budżecie gminy

Źródło: Warsztaty grupy roboczej dotyczące opracowania Strategii Aktywności Lokalnej Seniorów

Z analizy przeprowadzonej przez zespół ds. opieki społecznej i bezpieczeństwa wynika, że największy potencjał i mocną stroną stanowią: duże zainteresowanie osób po 60-tym roku życia kwestią opieki społecznej oraz poczucie bezpieczeństwa w gminie wśród osób starszych. Słabe strony to przede wszystkim brak całodobowej i dziennej, częściowo odpłatnej opieki dla ludzi starszych, zwłaszcza samotnych i schorowanych, a także nieznanostwo przez niektórych seniorów nowoczesnych technologii. Szans na zmianę swojej sytuacji seniorzy upatrują w powstaniu Domu Pomocy Społecznej i domu dziennego pobytu dla seniorów oraz w działaniach edukacyjnych w zakresie korzystania przez seniorów z nowych technologii czy przeciwdziałających dyskryminacji ze względu na wiek i przemoc wobec starszych osób. Zagrożeniem natomiast może być brak systemu sprawowania całodobowej opieki nad starszymi ludźmi i brak dostępnych środków w budżecie.

Tabela 14. Analiza SWOT - temat „Opieka społeczna i bezpieczeństwo”

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
W E W N ĘT R Z N E C Z Y N N I K I	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
	<ul style="list-style-type: none"> • Duże zainteresowanie osób po 60-tym roku życia opieką społeczną; • Poczucie bezpieczeństwa starszych osób w gminie; • Chęć uczestnictwa w szkoleniach pokazujących jak przeciwdziałać dyskryminacji i przemocy wobec starszych ludzi; 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dziennej i całodobowej opieki dla ludzi starszych, zwłaszcza samotnych i schorowanych; • Brak domu opieki społecznej • E-wykluczenie Seniorów; • Brak przywilejów dla osób niepełnosprawnych np.
ZEW NET RZN E CZY NNI KI	SZANSE	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Domu Dziennego Pobytu dla seniorów; • Powstanie Domu Opieki Społecznej; • Działania edukacyjne w zakresie korzystania przez seniorów z nowych technologii; • Podejmowanie działań edukacyjnych przeciwdziałających dyskryminacji ze względu na wiek i przemoc wobec starszych osób; 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak systemu sprawowania dziennej opieki dla seniorów; • Brak wystarczających środków w budżecie; • Niskie emerytury (stary portfel)

Źródło: Warsztaty grupy roboczej dotyczące opracowania Strategii Aktywności Lokalnej Seniorów

ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY

Zebrany materiał z przeprowadzonych badań ankietowych oraz Analiza SWOT pozwoliły zespołowi roboczemu określić problemy starszych mieszkańców gminy Szprotawa. Dzięki wspólnej pracy warsztatowej udało się wyodrębnić, a następnie opisać główne i szczegółowe problemy, z którymi na co dzień zmagają się seniorzy. Zgodnie z założeniami projektu, problemy diagnozowane były w czterech podstawowych sferach życia, tj. zdrowia, aktywności obywatelskiej, opieki społecznej i bezpieczeństwa oraz edukacji, sportu i kultury. W ten oto sposób sformułowano następujące problemy, które zostały przedstawione w tabeli poniżej:

Tabela nr 15 Problemy główne i szczegółowe

	PROBLEM GŁÓWNY	PROBLEMY SZCZEGÓŁOWE
<i>Sfera zdrowia</i>	Niewystarczające działania w obszarze zdrowia seniorów	Niewystarczający dostęp do specjalistycznej opieki lekarskiej i rehabilitacyjnej Bariery architektoniczne Niewystarczający przepływ informacji skierowanych do starszych ludzi
<i>Sfera aktywności obywatelskiej</i>	Niska aktywność obywatelska osób po 60-tym roku życia	Niskie zainteresowanie udziałem w sprawach publicznych ze strony seniorów; Niewystarczająca oferta aktywizująca seniorów do działań obywatelskich; Niedocenienie wiedzy, doświadczenia i umiejętności seniorów przez społeczeństwo;
<i>Sfera edukacji, sportu i kultury</i>	Niedostosowanie oferty sportowo-kulturalno-edukacyjnej do potrzeb seniorów	Bariery architektoniczne utrudniające uczestnictwo w życiu obywatelskim Niedostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb seniorów, zwłaszcza osób niepełnosprawnych Niedostateczna infrastruktura sportowo-rekreacyjna; Brak urozmaiconej oferty kulturalnej w sołectwach Brak lokalnej karty Seniora
<i>Sfera opieki społecznej i bezpieczeństwa</i>	Niedostateczne usługi opiekuńcze dla seniorów	Brak wystarczających środków w budżecie Brak Domu Dziennego Pobytu Brak domu opieki społecznej Brak systemu dziennej i całodobowej opieki nad starszymi ludźmi Brak działań przeciwdziałających dyskryminacji i przemocy wobec osób starszych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych, pracy warsztatowej grupy roboczej i konsultacji indywidualnych

OKREŚLENIE CELÓW I SFORMUŁOWANIE ROZWIĄZAŃ

Do osiągnięcia wyznaczonych celów konieczne jest określenie działań, których realizacja spowoduje powstanie zamierzonych rezultatów. Samo postawienie diagnozy sytuacji seniorów w gminie Szprotawa i wskazanie kierunków nie przyczyni się do wprowadzenia potrzebnych zmian, ale niezbędna jest realizacja konkretnych projektów i inicjatyw, które sprawią, że lokalna strategia aktywności seniorów przyniesie oczekiwane efekty. W toku prac nad strategią tutorzy jak i uczestnicy zespołów tematycznych, zdawali sobie sprawę z konieczności wypracowania przynajmniej kilku przykładowych działań, których realizacja pozwoli osiągnąć wyznaczone cele. Strategia wytycza kierunek działań, jest katalogiem propozycji i sugeruje pewne rozwiązania, których wdrożenie powinno zapewnić osiągnięcie założonych rezultatów. Identyfikacja problemów seniorów w gminie Szprotawa pozwoliła na sformułowanie celów ogólnych i szczegółowych, do których osiągnięcia powinna prowadzić współpraca lokalnego samorządu, organizacji pozarządowych i samych zainteresowanych, czyli osób po 60-tym roku życia. Realizacja celów wspomnianych wyżej pozwoli na rozwiązanie najważniejszych kwestii trapiących starszych mieszkańców gminy Szprotawa a tym samym wpłynie na poprawę jakości ich życia i lepszą integrację z resztą społeczności. Cele ogólne zostały opracowane jako odpowiedź na każdy z głównych problemów, podobnie postąpiono z celami szczegółowymi. Do każdego celu szczegółowego przyporządkowano propozycję działań, których realizacja przyczyni się do zniwelowania bądź całkowitego wyeliminowania problemów szczegółowych opisanych wcześniej. Praca związana z określeniem celów i przedstawieniem propozycji działań została wykonana w ramach grupy roboczej w poszczególnych zespołach tematycznych: zdrowia, sfery obywatelskiej, opieki społecznej i bezpieczeństwa oraz edukacji, sportu i kultury. Poniżej w tabeli zostaną przedstawione cele ogólne, szczegółowe oraz propozycje działań.

Tabela nr 16 Cele i działania

Cel ogólny 1 Rozszerzenie działań w obszarze zdrowia seniorów	
Cel szczegółowy	Działania
1. <i>Zwiększenie dostępu seniorów do specjalistycznej opieki lekarskiej i rehabilitacyjnej</i>	Wspieranie zadań z zakresu profilaktyki zdrowotnej skierowane do seniorów, obejmujące między innymi ofertę bezpłatnych badań dla starszych mieszkańców gminy Szprotawa Rozwój opieki geriatrycznej ukierunkowanej na poprawę leczenia i rehabilitację
2. <i>Poprawa systemu informacyjnego skierowanego do seniorów</i>	Działania edukacyjne podnoszące świadomość seniorów w zakresie zdrowia psychicznego i fizycznego Wspieranie projektów sprzyjających tworzeniu dialogu pokoleniowego i międzypokoleniowego

Cel ogólny 2 Zwiększenie aktywności obywatelskiej seniorów	
Cel szczegółowy	Działania
1. <i>Zwiększenia zainteresowania seniorów udziałem w życiu publicznym</i>	Utworzenie Rady Seniorów Gminy Szprotawa
	Organizacja szkoleń/warsztatów z zakresu form uczestnictwa w życiu publicznym (debata, konsultacje, referendum itp.)
2. <i>Rozszerzenie oferty aktywizującej seniorów w działania obywatelskie</i>	Wspieranie projektów wyłaniających lokalnych liderów spośród seniorów Wspieranie inicjatyw zgłaszanych przez środowiska osób starszych Organizacja szkoleń/warsztatów z zakładania i prowadzenia organizacji pozarządowych
3. <i>Poprawienie wizerunku seniora w społeczeństwie</i>	Promocja działań na rzecz pozytywnego wizerunku osób starszych Organizacja kampanii społecznej uświadamiającej o roli seniorów w lokalnej społeczności
4. <i>Zwiększenie przepływu informacji pomiędzy lokalnymi władzami a seniorami</i>	Organizacja spotkań lokalnych polityków, przedstawicieli władz samorządowych z seniorami Budowanie współpracy pomiędzy lokalnymi władzami a Gminną Radą Seniorów
5. <i>Usunięcie barier architektonicznych utrudniających seniorom uczestnictwo w życiu publicznym</i>	Podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępu seniorów do budynków użyteczności publicznej Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb seniorów poprzez m.in. zwiększenie liczby ławek i koszy na śmieci, organizację sieci toalet publicznych, poprawę oświetlenia itp. Stopniowa likwidacja barier architektonicznych
Cel ogólny 3 Rozszerzenie oferty sportowo-kulturalno-edukacyjnej gminy dla seniorów	
Cel szczegółowy	Działania
1. <i>Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej</i>	Stworzenie systemu ścieżek rowerowych i pieszych Stworzenie miejsc rekreacji ruchowej (np. siłownie, sale dostosowane do ćwiczeń dla starszych osób w pomieszczeniach itp.)
2. <i>Poprawa dostępu seniorów do oferty sportowo-kulturalno-edukacyjnej</i>	Lokalna Karta Seniora – wprowadzenie zniżek dla osób starszych Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej i rozrywkowej dla osób starszych

	Organizacja wydarzeń kulturalnych w różnych sołectwach gminy
Cel ogólny 4 Rozszerzenie usług opiekuńczych świadczonych dla seniorów	
Cel szczegółowy	Działania
1. <i>Stworzenie systemu opieki dziennej i całodobowej nad seniorami</i>	Podjęcie działań na rzecz utworzenia Domu Dziennego Pobytu i domu pomocy społecznej Wspieranie podmiotów zajmujących się organizacją pomocy dla osób starszych Inicjowanie działań samopomocowych, pomocy sąsiedzkiej i wsparcia dla osób starszych od wolontariuszy
2. <i>Działania w zakresie zwalczania dyskryminacji i przemocy wobec osób starszych</i>	Podjęcie działań edukacyjnych przeciwdziałających dyskryminacji ze względu na wiek i przemoc wobec starszych osób Działania edukacyjne w zakresie korzystania przez seniorów z nowych technologii Propagowanie wiedzy i informacji dotyczącej rozwiązywania konfliktów międzypokoleniowych oraz możliwości uzyskania pomocy w przypadkach przemocy i dyskryminacji ze względu na wiek

Źródło: Warsztaty grupy roboczej dotyczące opracowania Strategii Aktywności Lokalnej Seniorów

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Propozycje działań zostały pogrupowane w cztery bloki tematyczne, zgodnie z dziedzinami życia, którymi zajmowały się poszczególne zespoły. Na tej podstawie został ustalony harmonogram działań. Przedział czasowy przeznaczony na realizację poszczególnych działań został określony na bardzo ogólnym poziomie i przypada na okres obowiązywania strategii, czyli na lata 2018-2023. W harmonogramie zawarto informację o podmiotach, które mogą się podjąć realizacji konkretnych inicjatyw, jak również zaproponowano wskaźniki, za pomocą których możliwa będzie ocena stopnia realizacji wyznaczonych w ten sposób celów. W harmonogramie znalazła się również propozycja możliwych źródeł finansowania dla poszczególnych zaproponowanych działań. Biorąc pod uwagę strategiczny charakter dokumentu, trzeba pamiętać, że jest on elastyczny i dostosowywany do zmieniających się w czasie warunków i możliwości finansowanych.

Tabela nr 17 Harmonogram działań

Działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródło finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
Wspieranie zadań z zakresu profilaktyki zdrowotnej skierowanej do seniorów, obejmujące między innymi ofertę bezpłatnych badań i rehabilitacji dla starszych mieszkańców gminy Szprotawa (zgodnie z celem strategicznym nr 3, działanie 3.6.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Urząd Miejski; OPS; Zakłady opieki zdrowotnej	budżet gminy; Programy rządowe; Budżet ZOZ;	2018-2023	Liczba osób, które skorzystały z bezpłatnych badań i rehabilitacji
Rozwój opieki geriatrycznej ukierunkowany na poprawę leczenia i rehabilitacji (zgodnie z celem strategicznym nr 2, celem operacyjnym 2.2, działaniem 2.2.3 oraz celem strategicznym nr 3, celem operacyjnym 3.3 działaniem 3.3.1 i 3.3.3 Strategia Rozwoju Gminy Szprotawa na lata 2015-2023)	Urząd Miejski; zakłady opieki zdrowotnej;	kontrakty z NFZ programy rządowe programy UE	w zależności od konkursów w na tego typu świadczeń ogłaszanych przez NFZ oraz o terminów ogłoszenia i rozstrzygnięcia konkursów w na projekty związane z ochroną zdrowia	liczba świadczeń tego typu udzielona w placówkach funkcjonujących na terenie gminy w ciągu roku
Działania edukacyjne podnoszące świadomość seniorów w zakresie zdrowia psychicznego i fizycznego	Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe; Prywatne podmioty	Budżet gminy; Środki własne organizacji pozarządowych; Programy rządowe;	2018-2023	Liczba osób uczestnicząca w działaniach edukacyjnych

(zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 3.6.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	szkoleniowe	Programy UE; Środki pozyskane od sponsorów;		
Wspieranie projektów sprzyjających tworzeniu dialogu pokoleniowego i międzypokoleniowego (zgodnie z celem strategicznym nr 3, celem operacyjnym 3.6, działaniem 3.6.3 Strategia Rozwoju Gminy Szprotawa na lata 2015-2023)	Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe; Grupy nieformalne;	Budżet gminy; Środki własne organizacji pozarządowych; Programy rządowe; Programy UE; Środki pozyskane od sponsorów; środki Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności;	2018-2023	Liczba zrealizowanych projektów
Utworzenie Rady Seniorów Gminy Szprotawa (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 3.5.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe	-	2017-2018	Uchwała powołująca
Organizacja szkoleń/warsztatów z zakresu form uczestnictwa w życiu publicznym (debata, konsultacje, referendum itp.) (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 3.5.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Urząd Miejski; Prywatne podmioty szkoleniowe;	Budżet gminy; Programy rządowe; Programy UE;	2018-2023	Liczba osób uczestnicząca w szkoleniach/warsztatach
Wspieranie projektów wyłaniających lokalnych liderów spośród seniorów (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 3.4.2 Strategii	Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe; Grupy nieformalne	Budżet gminy; Programy rządowe; Programy UE;	2018-2023	Liczba osób uczestnicząca w szkoleniach/warsztatach

rozwiązywania problemów społecznych)				
Wspieranie inicjatyw zgłaszanych przez środowiska osób starszych (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 3.4.2 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe; Grupy nieformalne	Budżet gminy Programy rządowe; Programy UE;	2018-2023	Liczba osób uczestnicząca w szkoleniach/ warsztatach
Organizacja szkoleń/warsztatów z zakładania i prowadzenia organizacji pozarządowych (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 3.5.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe; Prywatne podmioty szkoleniowe;	Budżet gminy; Programy rządowe; Programy UE;	2018-2023	Liczba osób uczestnicząca w szkoleniach/ warsztatach
Promocja działań na rzecz pozytywnego wizerunku osób starszych (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 3.5.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe; Grupy nieformalne;	Budżet gminy; Środki własne organizacji pozarządowych; Programy rządowe; Programy UE; Środki pozyskane od sponsorów	2018-2023	Liczba przeprowadzonych działań
Organizacja kampanii społecznej uświadamiającej o roli seniorów w lokalnej społeczności (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 3.5.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe; Grupy nieformalne;	Budżet gminy; Środki własne organizacji pozarządowych; Programy rządowe; Programy UE; Środki pozyskane od sponsorów; środki Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności;	2018-2023	Liczba osób uczestnicząca w działaniach
Organizacja spotkań	Urząd	Budżet gminy;	2018-2023	Liczba osób

<p>lokalnych polityków, przedstawiciele władz samorządowych z seniorami (zgodnie z celem strategicznym nr 3, celem operacyjnym 3.7, działaniem 3.7.1 Strategia Rozwoju Gminy Szprotawa na lata 2015-2023)</p>	<p>Miejski; Organizacje pozarządowe; Grupy nieformalne;</p>	<p>Środki własne organizacji pozarządowych;</p>		<p>uczestnicząca w spotkaniach</p>
<p>Budowanie współpracy pomiędzy lokalnymi władzami a Gminną Radą Seniorów (zgodnie z celem strategicznym nr 3, celem operacyjnym 3.7, działaniem 3.7.1 Strategia Rozwoju Gminy Szprotawa na lata 2015-2023)</p>	<p>Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe; Grupy nieformalne;</p>	<p>Budżet gminy; Programy rządowe; Programy UE;</p>	<p>2018-2023</p>	<p>Liczba działań zrealizowanych w partnerstwie</p>
<p>Podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępu seniorów do budynków użyteczności publicznej (zgodnie z celem strategicznym nr 2, celem operacyjnym 2.2, działaniem 2.2.5 Strategia Rozwoju Gminy Szprotawa na lata 2015-2023)</p>	<p>Urząd Miejski;</p>	<p>Budżet gminy</p>	<p>2018-2023</p>	<p>Liczba dostosowanych obiektów</p>
<p>Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb seniorów poprzez m.in. zwiększenie liczby ławek i koszy na śmieci, organizację sieci toalet publicznych, poprawę oświetlenia itp. (zgodnie z celem strategicznym nr 2, celem operacyjnym 2.1, działaniem 2.1.2 Strategia Rozwoju Gminy Szprotawa na lata 2015-2023)</p>	<p>Urząd Miejski;</p>	<p>Budżet gminy; Programy rządowe; Programy UE;</p>	<p>W miarę możliwości i finansowych gminy</p>	<p>Liczba ułatwień (nowe ławki, toalety publiczne itp.) w danym roku</p>

Stopniowa likwidacja barier architektonicznych (zgodne z celem strategicznym nr 2, działanie 2.4.2 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Urząd Miejski; OPS,	Budżet gminy; Programy rządowe; Programy UE;	W miarę możliwości i finansowych gminy	Liczba zlikwidowanych barier w danym roku
Stworzenie systemu ścieżek rowerowych i pieszych (zgodnie z celem strategicznym nr 1, celem operacyjnym 1.4, działaniem 1.4.3 Strategia Rozwoju Gminy Szprotawa na lata 2015-2023)	Urząd Miejski; Zarządcy dróg; Prywatne podmioty;	Budżet gminy; Budżet zarządców dróg; Prywatne środki; Programy rządowe; Programy UE;	2018-2023; W miarę możliwości i finansowych gminy	Długość w metrach bieżących ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych zbudowanych w skali roku
Stworzenie miejsc rekreacji ruchowej dostosowanej do seniorów (np. siłownie, sale dostosowane do ćwiczeń dla starszych osób w pomieszczeniach itp.) (zgodnie z celem strategicznym nr 1, celem operacyjnym 1.7, działaniem 1.7.5 Strategia Rozwoju Gminy Szprotawa na lata 2015-2023)	Urząd Miejski; Prywatne podmioty; Grupy nieformalne;	Budżet gminy; Prywatne środki; Programy rządowe; Programy UE;	2018-2023; W miarę możliwości i finansowych gminy	Ilość stworzonych miejsc w skali roku
Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej i rozrywkowej dla osób starszych (zgodne z celem strategicznym nr 2, działanie 2.3.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Dom Kultury; Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe;	budżet gminy; środki z programów unijnych i rządowych; opłaty wnoszone przez seniorów	2018-2023	liczba nowych zajęć w danym roku
Organizacja wydarzeń kulturalnych w różnych sołectwach gminy (zgodne z celem	Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe; KGW;	budżet gminy; środki organizacji pozarządowych; środki uzyskane	2018-2023	liczba zorganizowanych wydarzeń

strategicznym nr 2, działanie 2.3.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych) Wprowadzenie Lokalnej Karty Seniora uprawniającej do korzystania zniżek na terenie Gminy Szprotawa (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 3.5.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Grupy nieformalne; Urząd Miejski; Prywatne podmioty; Organizacje pozarządowe; Grupy nieformalne;	od sponsorów; Budżet gminy; Prywatne środki; Środki własne organizacji; Programy rządowe; Programy UE;	2018-2023; W miarę możliwości i finansowych gminy	Podjęta uchwała;
Podjęcie działań na rzecz utworzenia domu dziennego pobytu (zgodne z celem strategicznym nr 2, działanie 2.4.3 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Urząd Miejski; OPS; Prywatny podmiot;	budżet gminy; środki rządowe z programów pomocy społecznej; środki unijne; środki od sponsorów; środki prywatne	2018-2023; W miarę możliwości i finansowych gminy	liczba utworzonych domów dziennego pobytu
Podjęcie działań na rzecz utworzenia Domu Pomocy Społecznej	Urząd Miejski; OPS; Prywatny podmiot;	budżet gminy; środki rządowe z programów pomocy społecznej; środki unijne; środki od sponsorów; środki prywatne	2018-2023; W miarę możliwości i finansowych gminy	liczba utworzonych domów pomocy społecznej
Wspieranie podmiotów zajmujących się organizacją pomocy dla osób starszych (zgodne z celem strategicznym nr 2, działanie 2.3.5 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)	Urząd Miejski; OPS Prywatne podmioty;	Budżet gminy; środki rządowe z programów pomocy społecznej; Środki pozyskane od sponsorów; Programy rządowe; Programy UE;	2018-2023; W miarę możliwości i finansowych gminy	Ilość wybudowanych bądź doposażonych boisk;
Inicjowanie działań samopomocowych,	Urząd Miejski;	budżet gminy; środki unijne;	2018-2023;	Liczba mieszkańców

<p>pomocy sąsiedzkiej i wsparcia dla osób starszych od wolontariuszy (zgodne z celem strategicznym nr 2, działanie 2.5.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)</p>	<p>OPS Organizacje pozarządowe; Grupy nieformalne</p>	<p>środki prywatne organizacji</p>		<p>gminy objętych wsparciem przez wolontariuszy i pomocą sąsiedzką</p>
<p>Podjęcie działań edukacyjnych przeciwdziałających dyskryminacji ze względu na wiek i przemoc wobec starszych osób (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 4.8.4 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)</p>	<p>Urząd Miejski; OPS Prywatne podmioty; Organizacje pozarządowe;</p>	<p>Budżet gminy; Środki OPS; Środki własne organizacji; Programy rządowe; Programy UE;</p>	<p>2018-2023;</p>	<p>Ilość zrealizowanych działań edukacyjnych</p>
<p>Działania edukacyjne w zakresie korzystania przez seniorów z nowych technologii (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 3.5.1 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)</p>	<p>Urząd Miejski; OPS Prywatne podmioty; Organizacje pozarządowe;</p>	<p>Budżet gminy; Środki OPS; Środki własne organizacji; Programy rządowe; Programy UE;</p>	<p>2018-2023;</p>	<p>Ilość zrealizowanych działań edukacyjnych</p>
<p>Propagowanie wiedzy i informacji dotyczącej rozwiązywania konfliktów międzypokoleniowych oraz możliwości uzyskania pomocy w przypadkach przemocy i dyskryminacji ze względu na wiek (zgodne z celem strategicznym nr 3, działanie 4.8.4 Strategii rozwiązywania problemów społecznych)</p>	<p>Urząd Miejski; OPS Prywatne podmioty; Organizacje pozarządowe;</p>	<p>Budżet gminy; Środki OPS; Środki własne organizacji; Programy rządowe; Programy UE;</p>	<p>2018-2023;</p>	<p>Liczba wydanych publikacji</p>

Źródło: Warsztaty grupy roboczej dotyczące opracowania Strategii Aktywności Lokalnej Seniorów

SYSTEM MONITORINGU I EWALUACJI REALIZACJI STRATEGII

Realizacja strategii będzie poddana monitorowaniu. Kontrolowaniem efektów realizacji strategii będzie się zajmowała Rada Seniorów Gminy Szprotawa. Dzięki takiemu rozwiązaniu osoby starsze będą miały po pierwsze realny wpływ na działania podejmowane w celu zaspokajania ich potrzeb, po drugie staną się obywatelami aktywnie uczestniczącymi w życiu publicznym.

Monitoring realizacji strategii będzie obejmował następujące elementy:

- czas realizacji i zakres planowanych działań,
- wysokość oraz źródła pochodzenia środków finansowych na ich realizację,
- stan realizacji zaplanowanych na dany okres zadań, realizowanych w ramach strategii.

Ponadto Rada Seniorów minimum raz w roku będzie oceniać działania, których realizacja miała się przyczynić do osiągnięcia wskazanych w dokumencie celów. Projekty oceniane będą przede wszystkim pod kątem efektywności i celowości, a wszelkie uwagi i rekomendacje wypracowane na posiedzeniu Rady będą zapisywane w formie sprawozdań. Dodatkowo Rada Seniorów Gminy Szprotawa będzie raz w roku zrealizowane zadania poddawać ewaluacji, czyli oceniać ich wpływ na realizację celów zawartych w strategii. Wnioski z przeprowadzonej ewaluacji będą stanowić bazę do wprowadzenia ewentualnych korekt i zmian kierunków działania, a także modyfikacji zadań zaplanowanych w dokumencie strategicznym.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Źródłami finansowania realizacji Strategii Aktywności Lokalnej Seniorów będą środki, pochodzące z:

- budżetu Gminy Szprotawa;
- funduszy zewnętrznych, w tym z programów Unii Europejskiej, rządowych oraz pozarządowych np.:
 - Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (FIO - Fundusz Inicjatyw Obywatelskich; ASOS - Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych; SENIOR+);
 - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2014-2020 w ramach Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) w ramach Projektów Parasolowych;
 - Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) 2014-2020;
 - „Seniorzy w akcji” ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności;
 - Erasmus+ Edukacja Dorosłych;

- środków własnych podmiotów realizujących zadania na rzecz seniorów;
- środków pozyskanych na działania związane z realizacją strategii od sponsorów.

PODSUMOWANIE

Strategia Aktywności Lokalnej Seniorów na lata 2018 - 2023 ma na celu wpłynąć na aktywizację mieszkańców Gminy Szprotawa w wieku powyżej 60 lat i tym samym zapobiec ich marginalizacji w życiu publicznym i społecznym. Dokument powstał przede wszystkim po to, żeby udzielić seniorom wsparcia, wykorzystać drzemący w nich potencjał oraz pobudzić do aktywnego uczestnictwa w życiu ich gminy. Zawarte w Strategii Aktywności Lokalnej Seniorów propozycje działań na rzecz poprawy jakości i warunków życia osób starszych mogą być realizowane zarówno przez samorząd, Szprotawa jak i organizacje pozarządowe działające w tym zakresie, a także przez samą Radę Seniorów Gminy Szprotawa występującą jako grupa nieformalna.

Warto podkreślić, że opracowany dokument jest zgodny z aktami wyższego rzędu takimi jak:

- Strategia Europa 2020,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020,
- Strategia rozwoju województwa lubuskiego 2020,
- Strategia z równoważonego rozwoju powiatu żagańskiego na lata 2015-2023,
- Strategia rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015-2023;
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Szprotawa na lata 2014-2020.

Spis wykresów	str.
• Wykres nr 1 Płeć respondentów	9
• Wykres nr 2 Struktura gospodarstwa domowego	10
• Wykres nr 3 Źródło dochodów	11
• Wykres nr 4 Ocena dostępu do lekarza rodzinnego	12
• Wykres nr 5 Ocena dostępu do poradni specjalistycznych	12
• Wykres nr 6 Uczestnictwo w szkoleniach/warsztatach w obszarze zdrowia	13
• Wykres nr 7 Ocena dostępu do kompetentnej kadry medycznej	14
• Wykres nr 8 Liczba osób korzystających ze świadczeń OPS	15
• Wykres nr 9 Liczba osób korzystających z usług prawnika/psychologa	16
• Wykres nr 10 Dyskryminacja a seniorzy	17
• Wykres nr 11 Zainteresowani uczestnictwem w szkoleniach/warsztatach z zakresu przeciwdziałania przemocy i dyskryminacji;	18
• Wykres nr 12 Bezpieczeństwo w gminie Szprotawa	18
• Wykres nr 13 Seniorzy a aktywne spędzanie wolnego czasu	19
• Wykres nr 14 Warunki do uprawiania sportu w gminie Szprotawa	19
• Wykres nr 15 Ocena działania Gminnego Centrum Kultury	21
• Wykres nr 16 Potrzeba wydarzeń kulturalnych wśród seniorów	21
• Wykres nr 17 Znajomość oferty skierowanej do seniorów	22
• Wykres nr 18 Bariery architektoniczne w gminie	23
• Wykres nr 19 Wpływ seniorów na życie publiczne	23
• Wykres nr 20 Udział seniorów w zebraniach rady/zebraniach wiejskich	24
• Wykres nr 21 Przynależność seniorów do organizacji	25
• Wykres nr 22 Uczestnictwo w szkoleniach/warsztatach z zakresu nowych technologii	26

Spis tabel:	str.
• Tabela nr 1 Wykształcenie ankietowanych osób	9
• Tabela nr 2 Ocena stanu zdrowia	11
• Tabela nr 3 Ocena dostępu do aptek/punktów aptecznych	14
• Tabela nr 4 Ocena jakości usług świadczonych przez OPS	15
• Tabela nr 5 Ocena jakości usług świadczonych przez prawnika/psychologa	16
• Tabela nr 6 Przemoc a seniorzy	17
• Tabela nr 7 Propozycje poprawy infrastruktury sportowo- rekreacyjnej	20
• Tabela nr 8 Ocena dostępu do komunikacji	22
• Tabela nr 9 Zainteresowanie uczestnictwem w szkoleniach/warsztatach	25
• Tabela nr 10 Dziedzina życia, w której seniorzy oczekują poprawy	26
• Tabela 11 Analiza SWOT - temat „Zdrowie”	32
• Tabela 12. Analiza SWOT - temat „Sfera obywatelska”	33
• Tabela 13. Analiza SWOT - temat „Edukacja, sport i kultura”	34
• Tabela 14. Analiza SWOT - temat „Opieka społeczna i bezpieczeństwo”	35
• Tabela nr 15 Problemy główne i szczegółowe	36
• Tabela nr 16 Cele i działania	37
• Tabela nr 17 Harmonogram działań	40